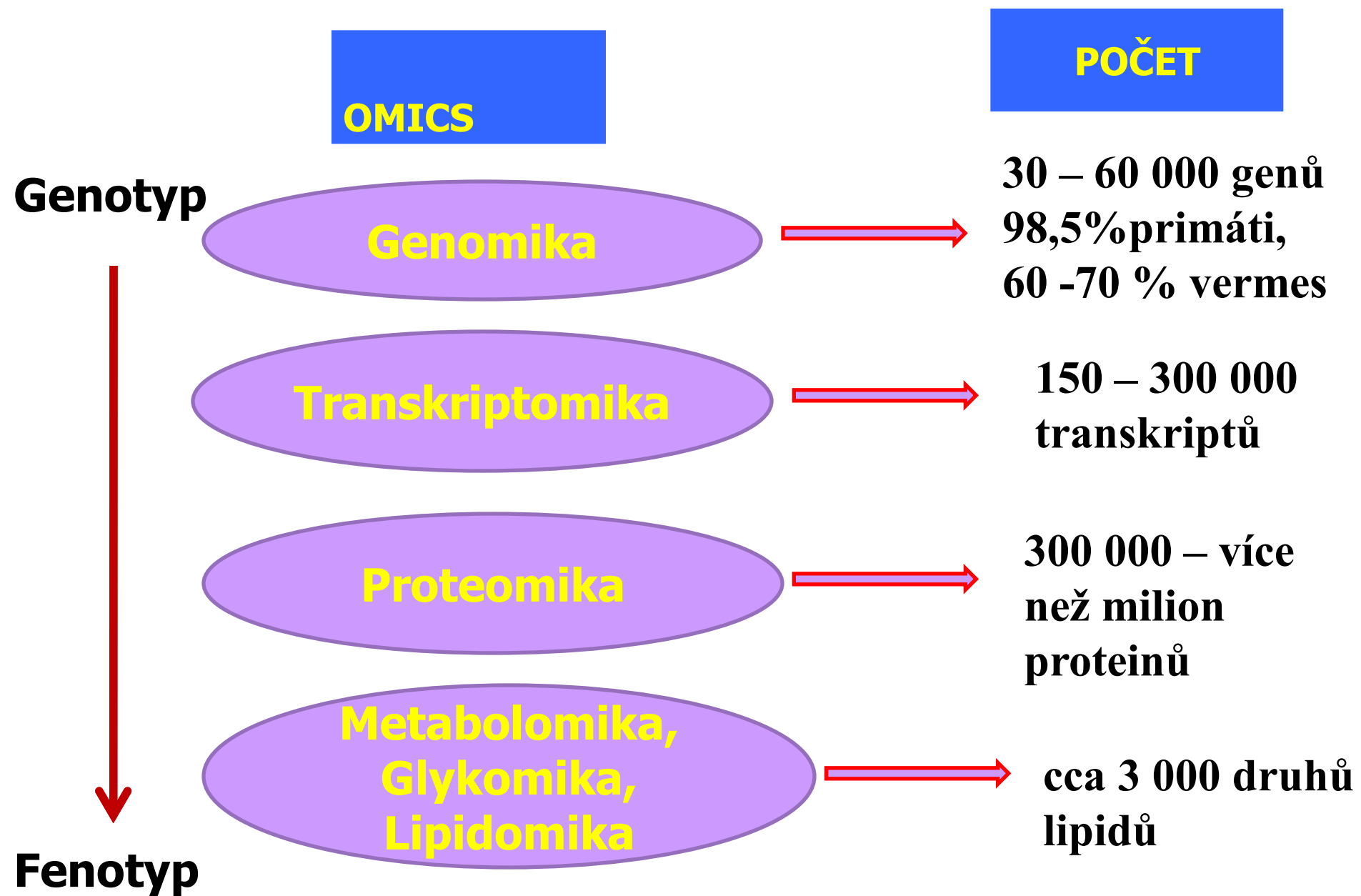

Metabolismus nutričních substrátů od celulární do klinické úrovně.

Z. Zadák

**Univerzita Karlova,
Lékařská fakulta v Hradci
Králové a Fakultní
nemocnice Hradec Králové**

OMICS

POČET

Genotyp

Genomika

30 – 60 000 genů
98,5% primáti,
60 -70 % vermes

Transkriptomika

150 – 300 000
transkriptů

Proteomika

300 000 – více
než milion
proteinů

**Metabolomika,
Glykomika,
Lipidomika**

cca 3 000 druhů
lipidů

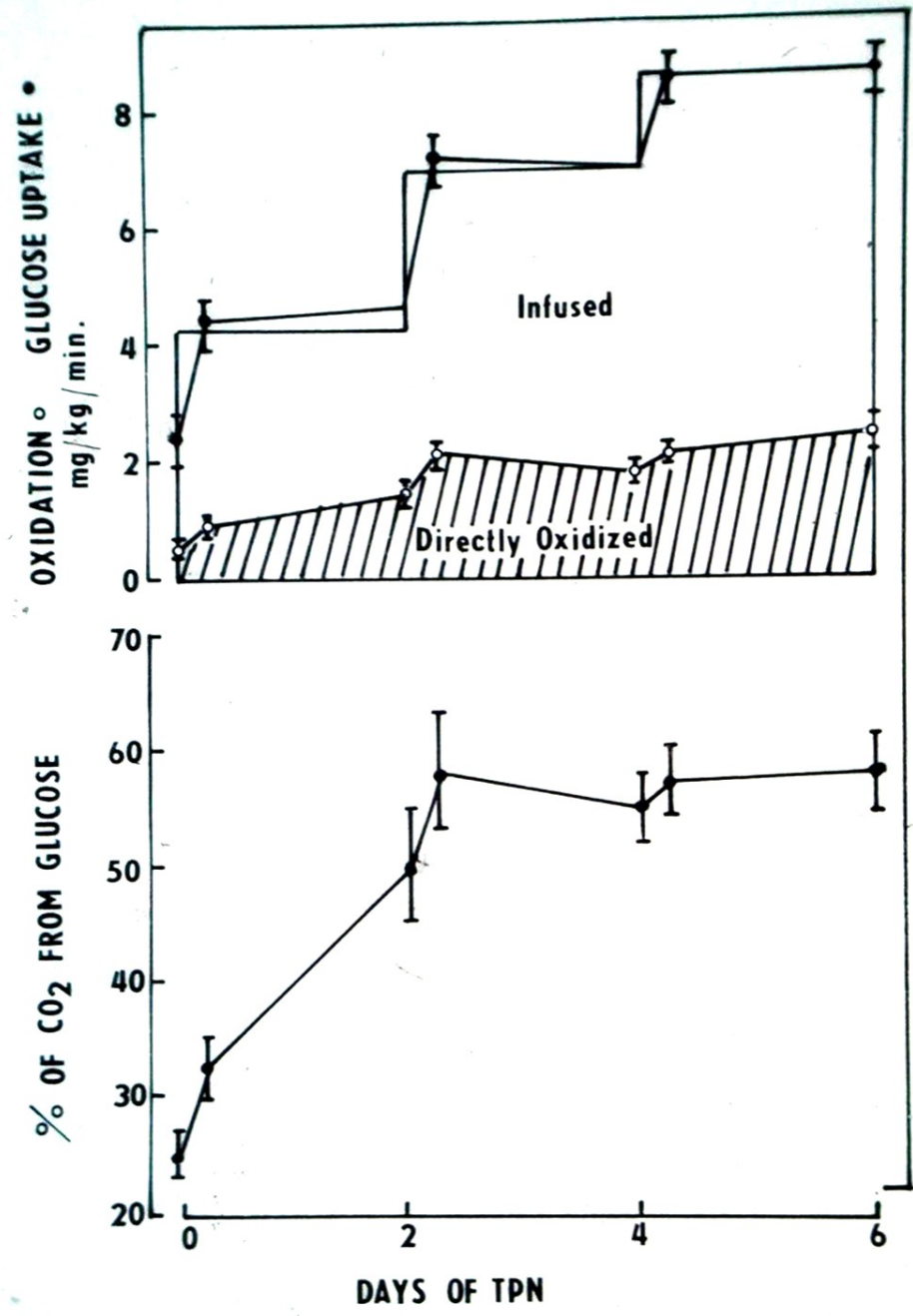
Fenotyp

Sacharidy

Sacharidy v parenterální výživě

CNS	150 g/den
Oxidace	1-2 mg/kg/min
Syntéza tuku (80%)	4 mg/kg/min
Glukogeneze	100 g bílkoviny = 56 g glukózy
U kriticky nemocných	1,5-2 mg/kg/min

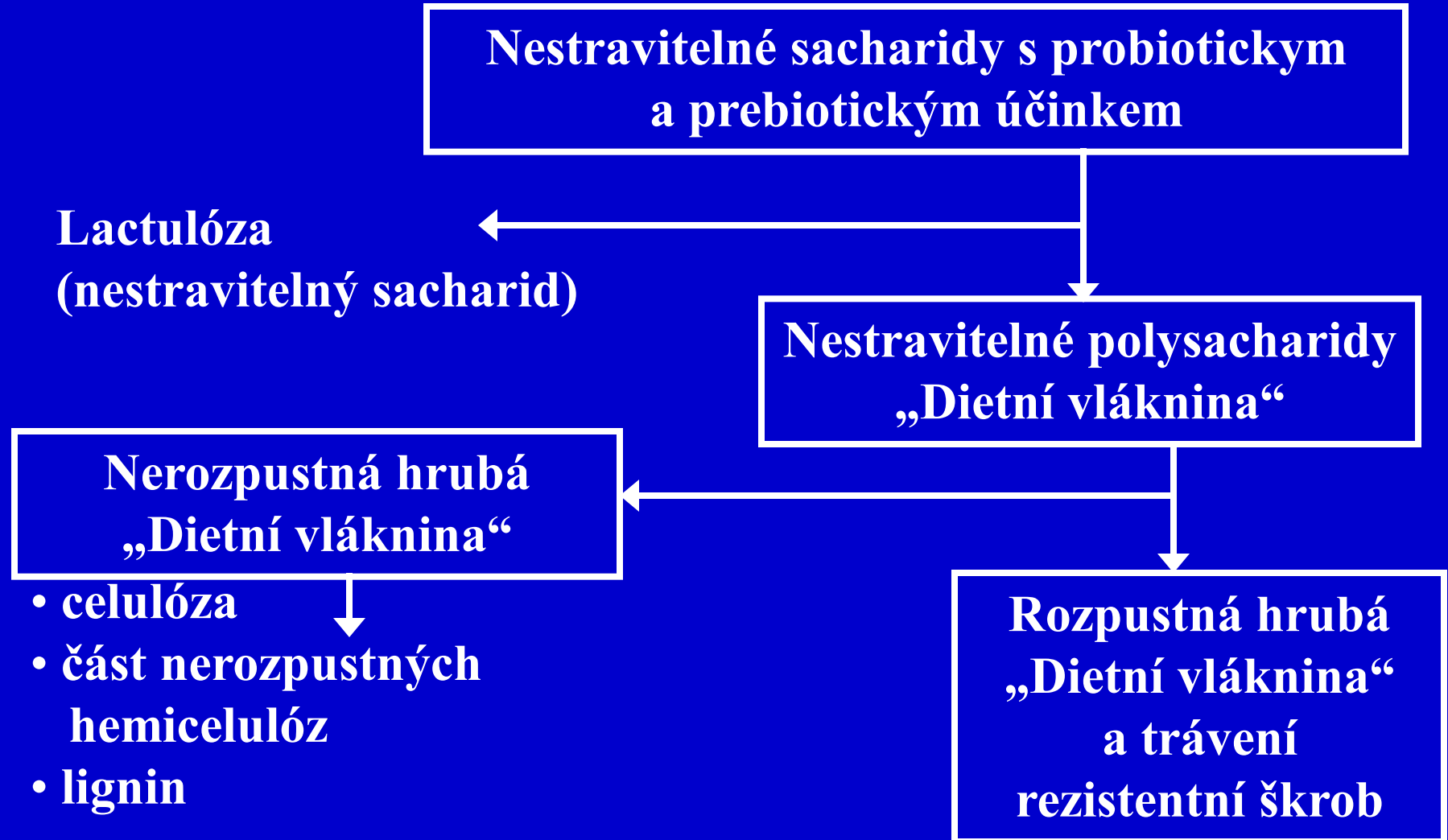

GLUCOSE UPTAKE AND OXIDATION

Negativní účinek vysokých dávek glukózy v zátěži (sepsy)

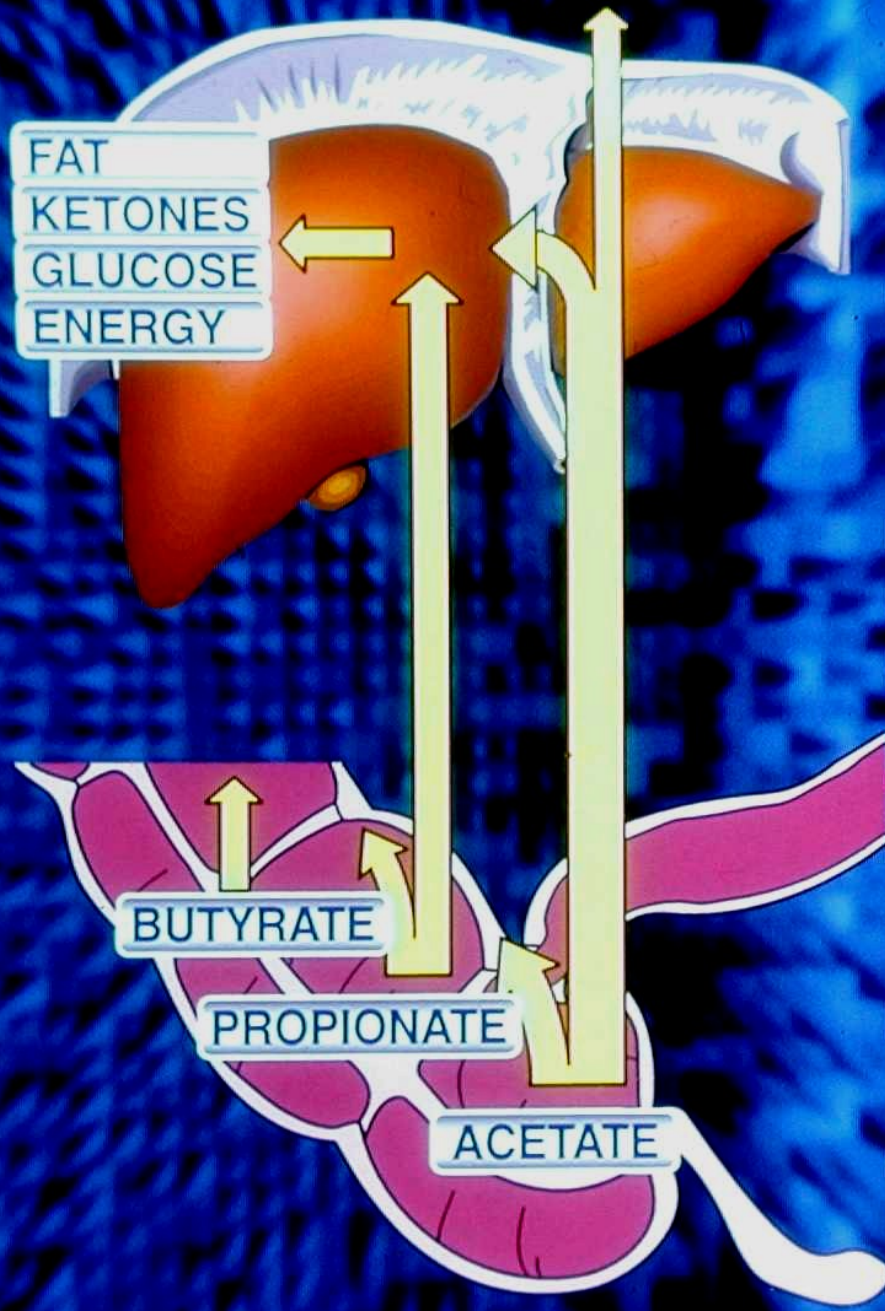
1. vzestup KA - $\uparrow$ ZEV
2. vzestup insulinu - $\uparrow$ VLDL, steatosa, $\downarrow$ ketolátek
- $\uparrow$ CO₂, respir. selhání
3. útlum proteosyntézy - $\downarrow$ album., $\downarrow$ transfer.
4. útlum funkce leukocytů
5. poruchy jaterních funkcí (glukózový paradox)
max. dávka ve stersu 0,12 g/kg/h.

Dělení „Dietní vlákniny“

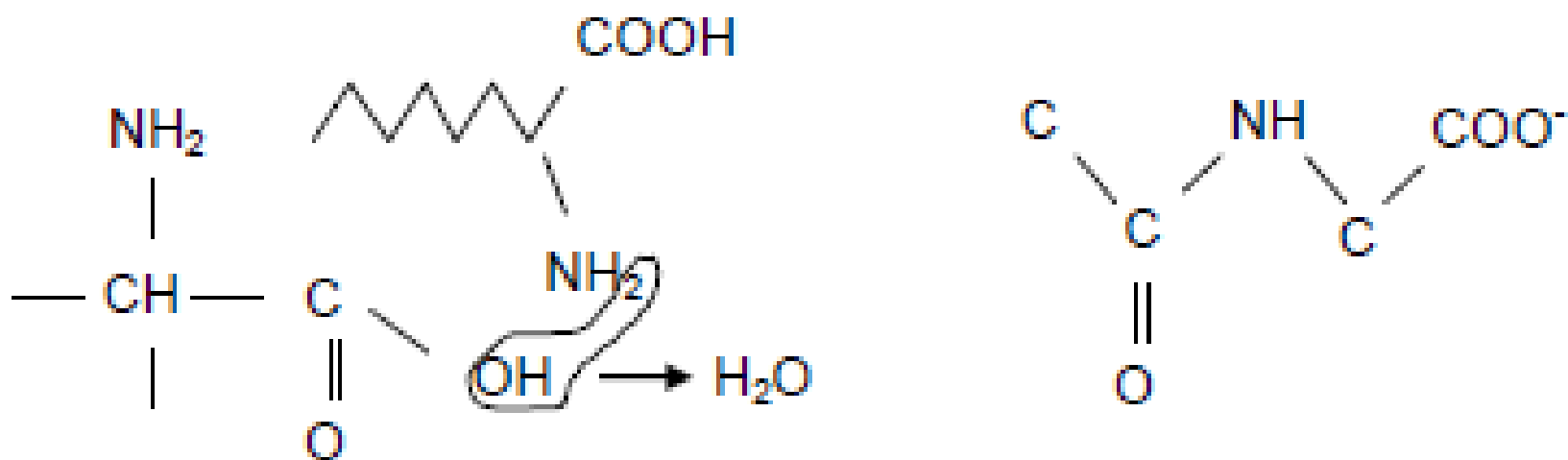
Bílkoviny

Aminokyseliny, bílkoviny, obsah přednášky

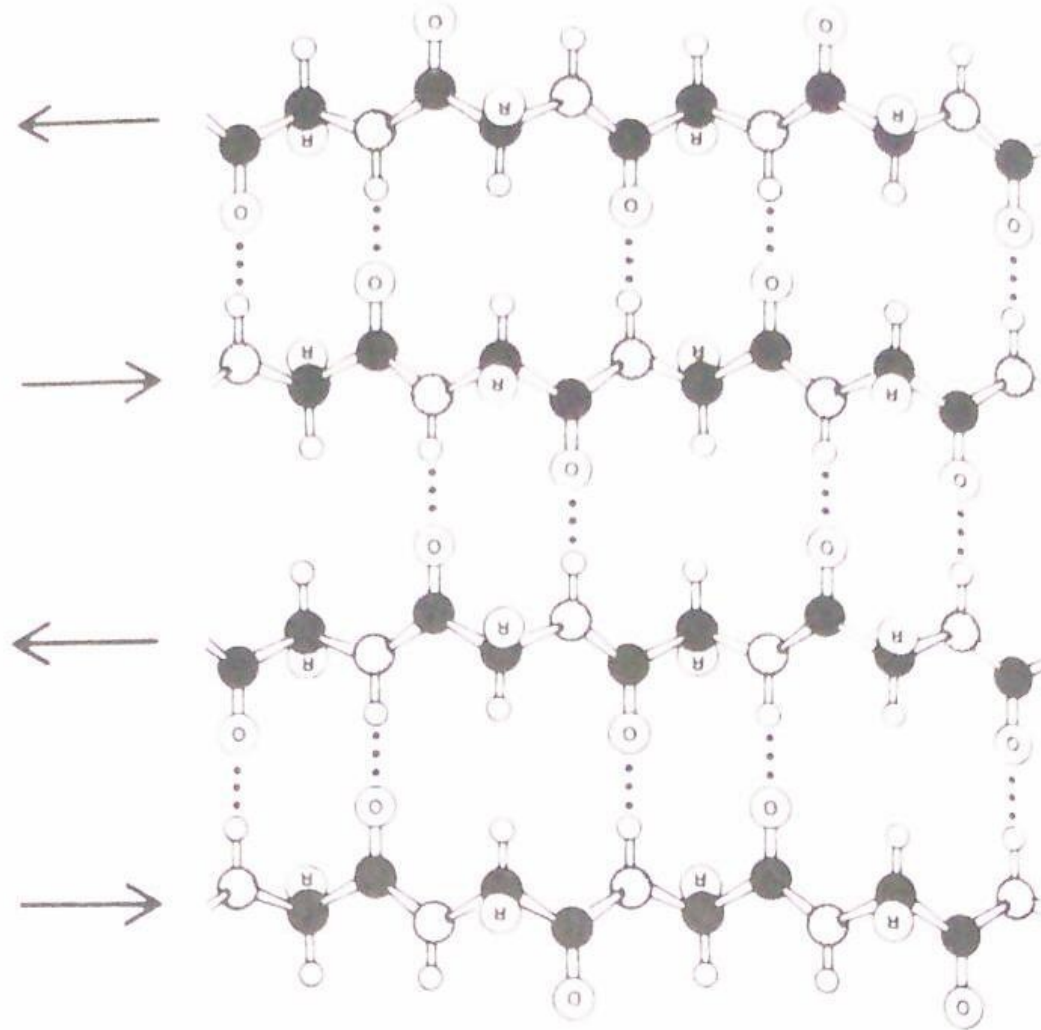
1. Aminokyseliny a bílkoviny ve výživě
2. Struktura a vlastnosti bílkovin
3. Nový pohled na esenciální, podmíněně esenciální a neesenciální aminokyseliny
3. Cesta k optimálnímu složení bílkovinné výživy

Primární struktura pořadí AK

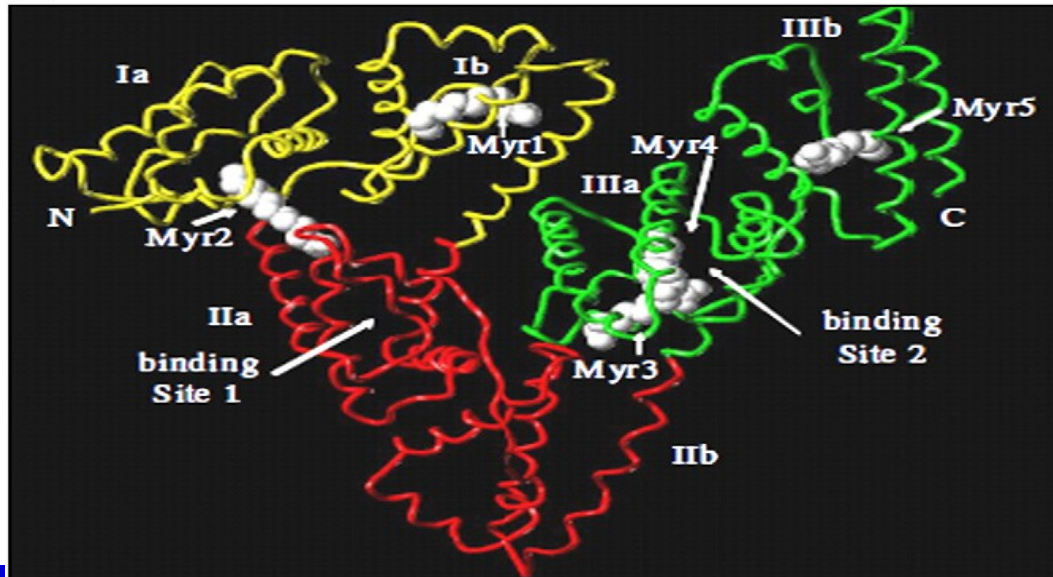

Sekundární struktura albuminu

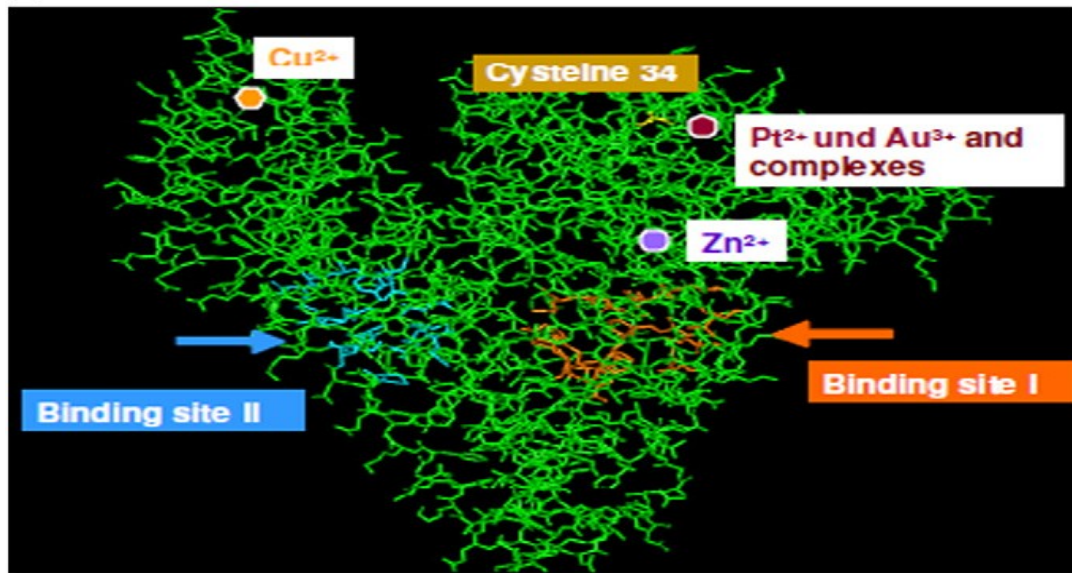

Vazná místa na terciární struktuře albuminu

A

B

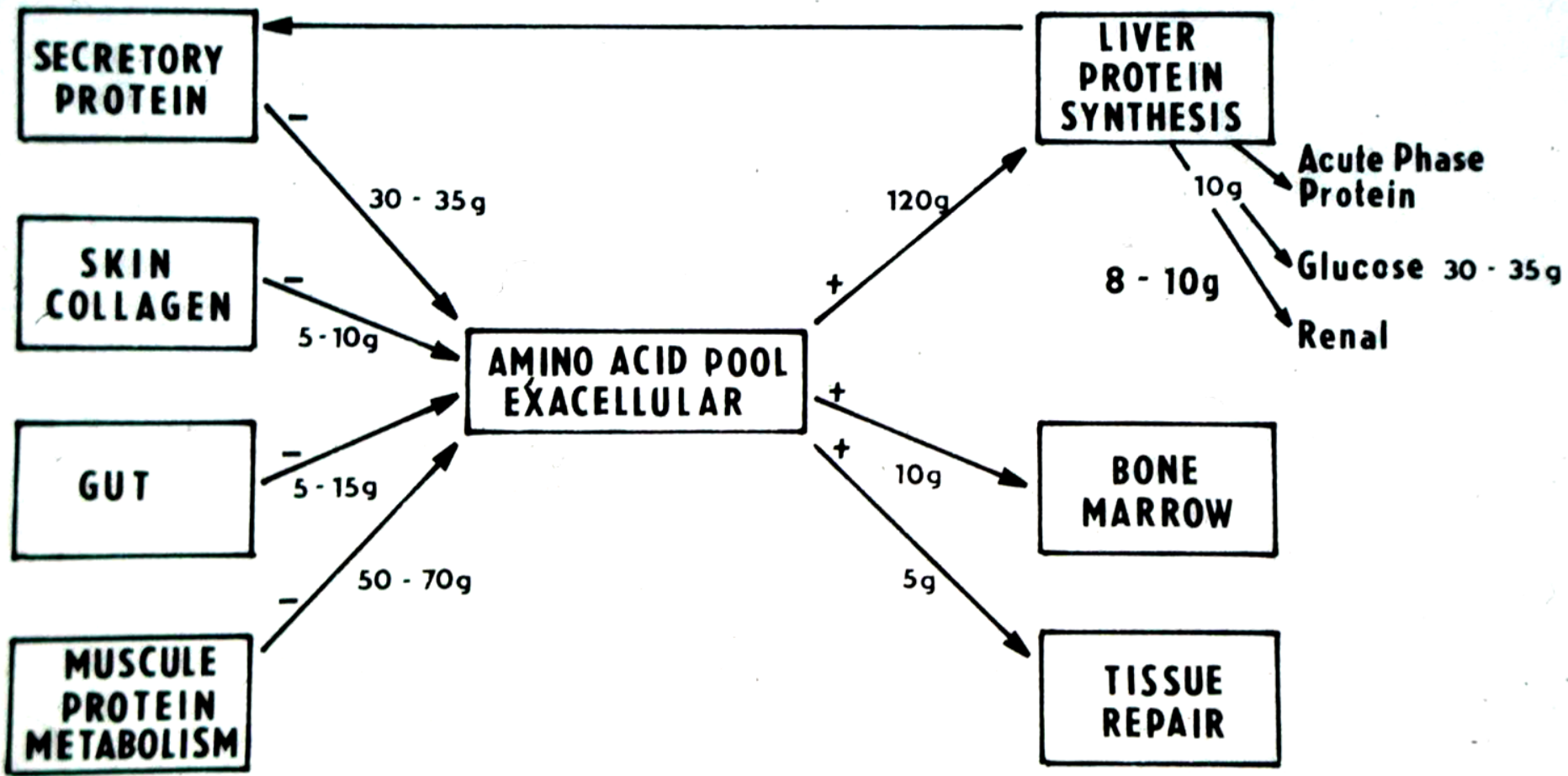
Plasmatická koncentrace, zásoba a poločas proteinů

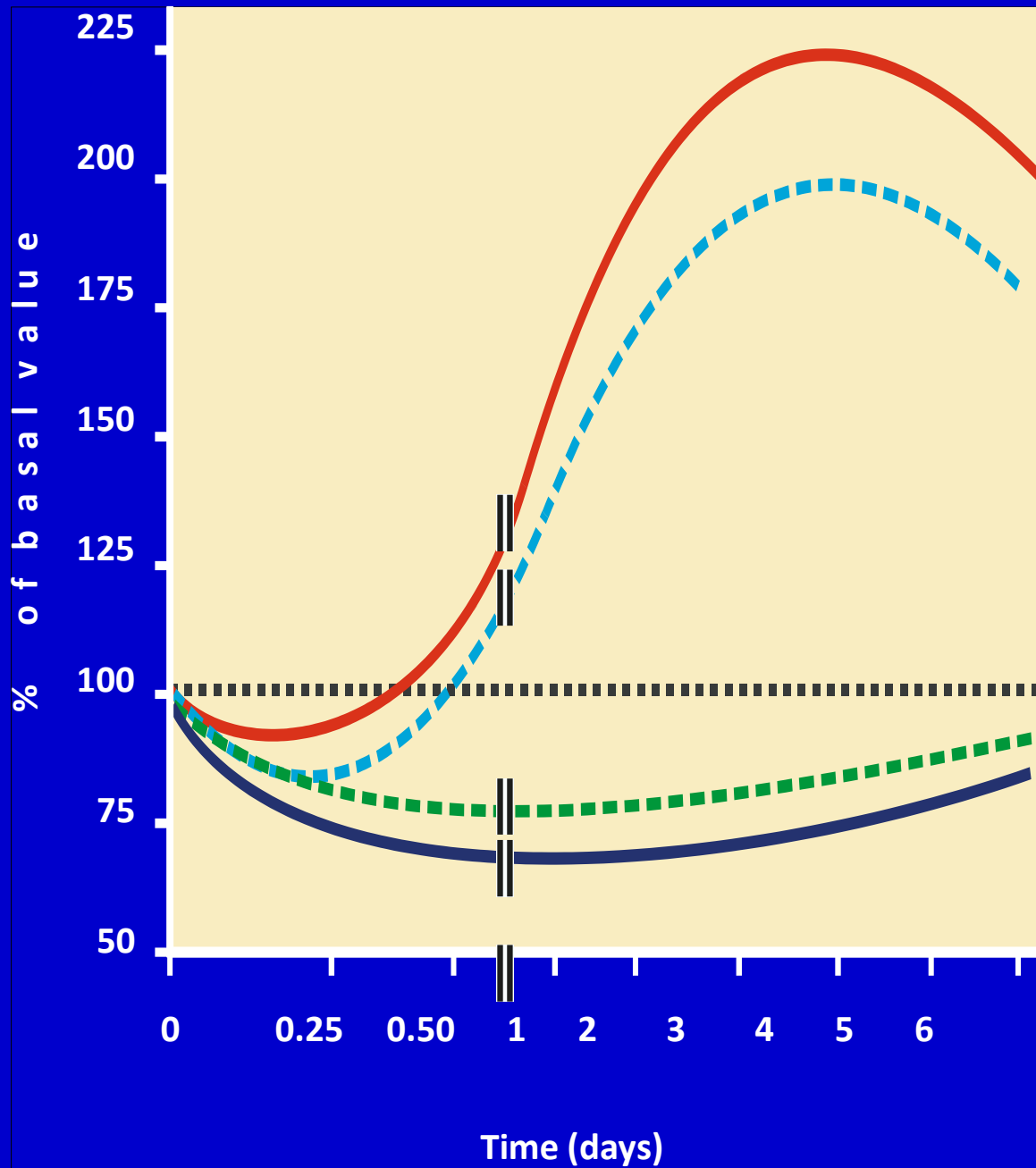
	Koncentrace	Zásoba	Poločas
Transferin	2,5-3 g/l	6 g	8 dní
Prealbumin	0,22 g/l	0,5 g	1-2 dny
Albumin	35 g/l	70 g	22 dní

Ukazatele proteinokalorické malnutrice

pokles hmotnosti	> 10%
řasa nad tricepsem	M - 10 mm Ž - 13 mm
obvod paže	M - 23 cm Ž - 22 cm
albumin (s)	35 g/l
transferin (s)	2 g/l
Prealbumin	0.2 g/l
počet lymfocytů	1500 /ul
Složení těla	bodystat, DEXA

+ve acute phase proteins

orosomucoid, al
antitrypsin
fibrinogen

-ve acute phase proteins

albumin
transferrin, prealbumin,
RBP

Pojem podmíněné nepostradatelnosti aminokyselin

1. Nepostradatelnost vs. postradatelnost aminokyselin je relativní (vliv nemoci, výrazně změněných metabolických nároků)
2. Nepostradatelnost není jen ve vztahu k nutričním potřebám - regulační účinky, antioxidantní efekt, funkce mozku, aminokyselinové mediátory - KA, serotonin, melatonin, anti-TNF

Serin

- syntéza z glycinu a a aktivního α -C-H
- ve stresu endogenní syntéza nestačí
- nedostatek limituje proteosyntézu

Arginin

- vzniká při syntéza urey
- deficit při malnutrici, traumatu, sepsi
- nutný při tvorbě NO
- stimulace funkce T-lymfocytů zvyšuje fagocytózu
- 20-30 g/d tlumí růst nádorů
- nadbytek vede k nedostatku lysinu (kompetice v renálních tubulech)

Arginin a metabolismus NO

Při závažných stavech a onemocněních je endogenní produkce ARG nedostatečná a je nutná suplementace

Intracelulární dostupnost ARG je důležitý faktor v regulaci produkce NO

M.Deutz Dept Surgery, Maastricht

Selhání stresové reakce a SIRS při nedostatku NO z deplece ARG

- **Deplece NO při nedostatku ARG :**
  - Chybí obvyklá klinická reakce – leukocytosa, pokles albuminu, vzestup CRP, tvorba hnisu , nejsou při bakteriemii projevy fulminantní sepse
  - Také ale chybí : hojení tkání, granulační tkáň, ztluštění serosních blan (peritonea, pleury) při zánětu, není lokální zánětlivá reakce, chybí produkce fibrinu a tvorba adhezí
- **Obraz podobný terapii kortikosteroidy**
- **Pomalé, ale neodvratné zhoršování stavu**
- **Opožděná, ale vysoká mortalita !!!**

Role glutaminu ve funkci střeva - I.

- 1. Základní energetický substrát pro enterocyty**
- 2. Význam glutaminu roste při větších energetických potřebách střeva - poranění, cytostatika, ozáření**

(Mc Anena, Gastroenter.; 1987)

- 3. Zvyšuje obsah DNA a proteosyntezu ve střevní mukóze**

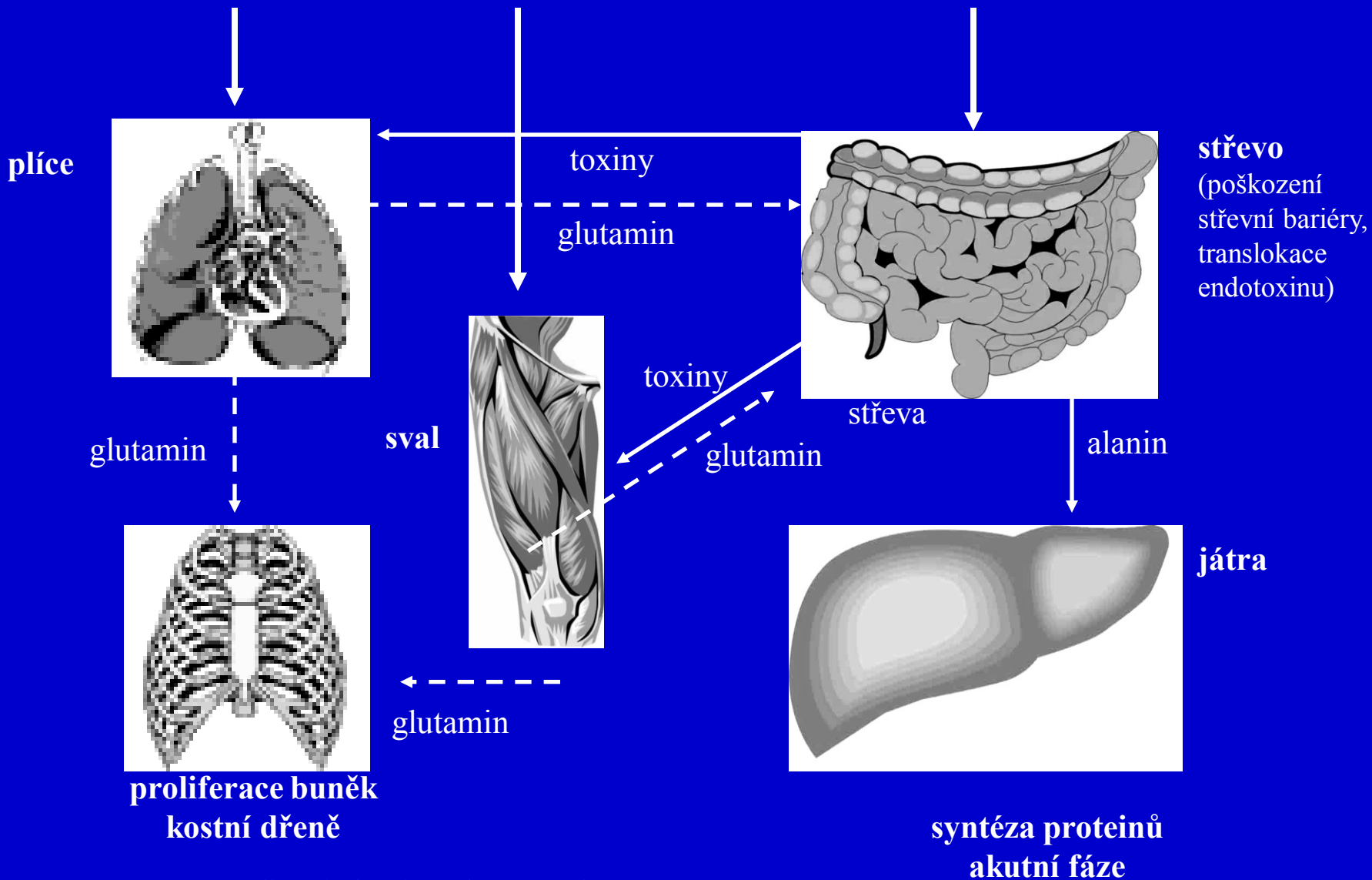
(Curd C.D. et al. 1985)

Role glutaminu ve funkci střeva - II.

- 4. Snižuje pokles hmotnosti střeva a atrofii mukózy při dlouhodobé TVP**
- 5. Glutamin je nezbytný pro formování a diferenciaci enterocytu** *(Grant J., et al. 1987)*
- 6. Zabraňuje riziku translokace střevních bakterií přes bariéru extraintestinálně (cytostatika, ozáření popálení, CI jater, šok)**
(Deitch E.a., et al. 1985)

sepsse, MODS, polytrauma, ischemie

—> patogenní vlivy (ischemie, nekróza, toxiny)

- -> reparační a proliferační děje (vyvolané zvýšeným přívodem glutaminu ze zásob a z míst zvýšené syntézy)

Další „podmíněně esenciální“ aminokyseliny

Taurin

aminokyselina v nadbytku intracelulárně

funkce - stabilizace buněčných membrán

podpora transportu Ca^{++} (pozitivní
antiarytmický a inotropní účinek)

poruchy funkce sítnice u novorozenců

deplece v trombocytech při traumatu

antioxidant (SIRS, poškození volnými radikály,
ozáření, chemoterapie)

Taurin → suprese α -TNF a produkce NO (při
působení endotoxinu)

Taurin (pokrač.)

Konjugace xenobiotik, tvorba žluči;

Osmoregulace;

Stabilizace buněčných membrán (spolu se Zn);

Zvýšená odolnost vůči hypoxii.

(Huxtable RJ, Physiol Reviews 72 (1), 1992)

Tyrosin

tradičně udávaná jako neesenciální

syntéza z fenylalaninu hydroxylací

Deficit při renálních a jaterních poruchách

Cystein

AK nezbytná pro proteosyntézu;

Nezbytná pro tvorbu GSH;

Ochrana plic před oxidativním stresem;

Správná funkce makrofágů a T-lymfocytů;

Cysteamin: ochrana DNK před ROC;

Inhibuje expresi nukleárních transkripčních faktorů;

Inhibuje replikaci virů (HIV) v monocytech;

Zlepšení chronických zánětů.

(Carbonell LF et al., Crit Care Med 28, 2000)

Glutathion

- **Tripeptid: Glx+Cys+Gly, syntéza intracelulárně -> v cytosolu 1-10 mmol/l; GSH/GSSG 500 : 1; $t_{1/2}$ 1.7 h;**
  - **Detoxifikace elektrofilních látek;**
  - **Redukce ROC a lipoperoxidů (GSH-peroxidáza Se-dependentní a non-dependentní;**
  - **Vstup AK do buňky (Meisterův cyklus);**
  - **Syntéza proteinů;**
  - **Transport a uvolňování neurotransmiterů.**
- (Morrison JA, Circulation 100 (22), 1999)***

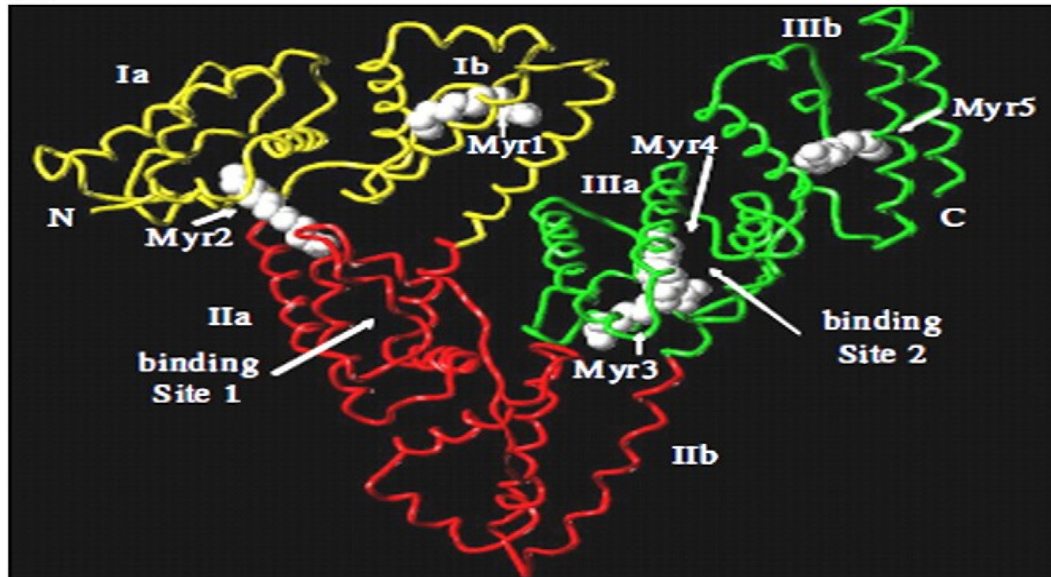
Vliv katabolismu na proteiny

- 1. Úbytek svalstva 300 g/24 hod. → oslabení dech. svalstva (hypoventilace, hypoxie, energ. zhroucení, bronchopneumonie)**
- 2. Deplece albuminu pod 3,0 g/l → poruchy Na^+ , transportu NEMK**
- 3. Deplece transportních proteinů (prealbumin, transferin atd.) → porucha přenosu ATB, hormonů**
- 4. Acidóza, hypokalémie, zatížení ledvin**
- 5. Poruchy imunity**

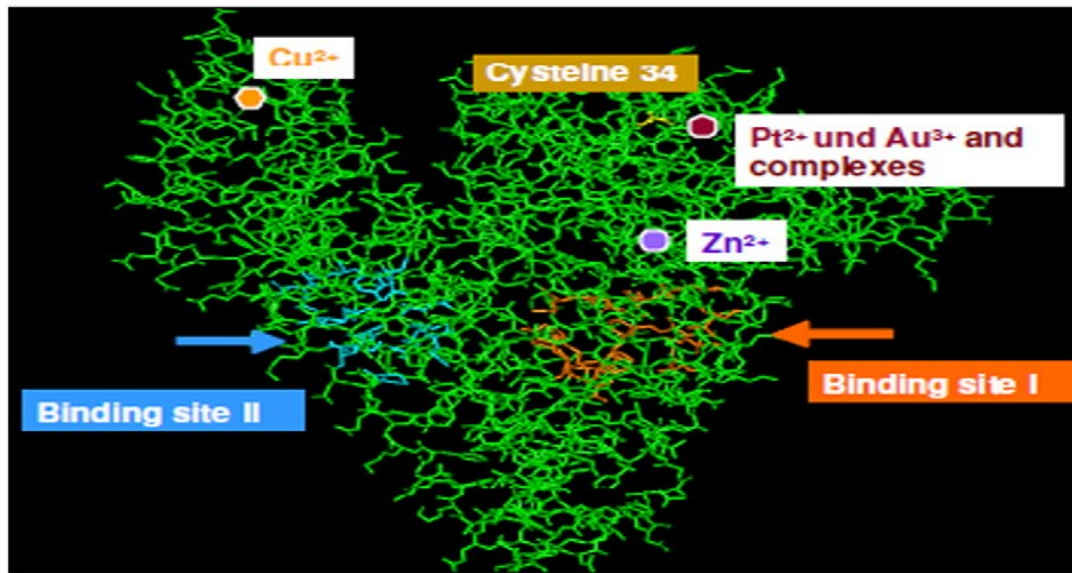

Vazná místa na terciární struktuře albuminu

A

B

Dusíková bilance

$$N_{\text{bílák}} = N_{\text{int}} - N_{\text{out}}$$

$$N_{\text{out}} = \text{katabolický N (g)} = V \times 0,028 \times 1,2 \times Z$$

U_n = koncentrace urey v moči

0,028 = přepočet z mmol urey na g N urey (g urey x 6,25 = g bílkovin)

1,2 = faktor z odpadu urey na celkový odpad N (kreatinin, kyselina močová)

Z = další odpady dusíku AK (stolice, kůže)

Biologická hodnota proteinů

AAS (%) = chemické skóre (amino acid score)

$AAS = 100 \times A_i/A_{si}$ (pro každou aminokyselinu zvlášť)

A_i = množství aminokyseliny v testovaném proteinu

A_{si} = množství aminokyseliny ve standardním (referenčním proteinu – např. vaječný albumin).

EAAI = je totéž pro esenciální aminokyseliny

Age group:
< 5 years

Age group:
≥ 5 years

A girl

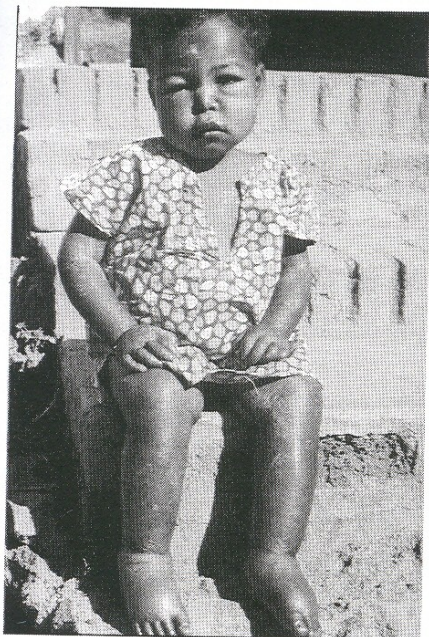
with kwashiorkor

A boy

with kwashiorkor

A girl

with moderate skin changes

A boy

with mild skin changes

Výskyt a charakteristika nádorové kachexie

- Časný znak u 70% pacientů
- Objevuje se už při hmotě nádoru < 0,01% celkové tělesné hmotnosti
- malnutrice při nádorovém onemocnění
  - ⇒ zvyšuje mortalitu
  - ⇒ zvyšuje % pooperačních komplikací
  - ⇒ zvyšuje % infekcí
  - ⇒ zhoršuje kvalitu života

Doporučené schéma nutriční podpory preoperačně

- 1. Nejméně 10 dní !**
- 2. 1,5 x REE Kcal/den**
- 3. 1,0 g N proteinů na 150 kcal**
- 4. Cukr : tuku = 70 : 30**

Redukce svalové hmoty

- do 50 let ↓ o 5 % každou dekádu věku
- nad 60 let ↓ o 10 % každou dekádu věku (rizikové skupiny před vznikem onemocnění)
- u hyperkatabolických nádorů a sepse až 300 g svalové hmoty denně

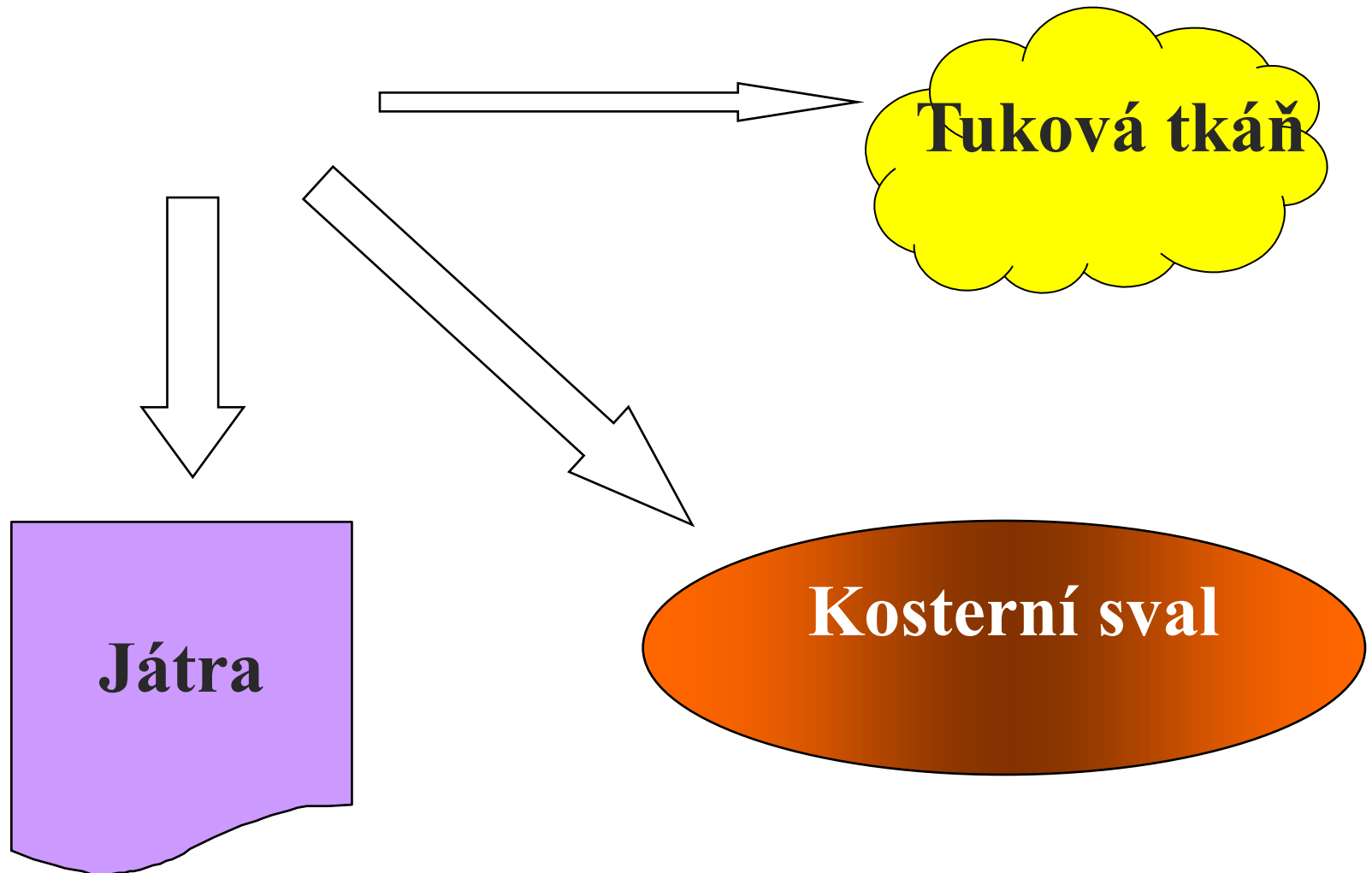
Lipidy

Příčiny stimulace syntézy TAG a snížené lipolýzy

1. Hyperfagie → hypertrofie abdominální tukové tkáně → snížení biologické aktivity inzulínu
2. Hyperinzulinemie
potlačení počtu inzulínových receptorů ve svalstvu
snížení oxidace glukózy → zvýšení syntézy FFA v játrech
zvýšení syntézy TG
potlačení lipolýzy
a v játrech →
3. Redukce svalové hmoty
do 50 let ↓ o 5% každou dekádu věku
nad 60 let ↓ o 10% každou dekádu věku
Důsledky:
snížení oxidace volných mastných kyselin (VMK)
vzestup VMK → snížená oxidace glukózy
inzulinorezistence → hyperinzulinemie

Transport dietního tuku

Detekce ^{14}C -Oleatu v triglyceridech

Funkce lipidů

	Energie	Struktura	Funkce
Cholesterol a prekurzory	-	+++	++
MCT	+++	-	-
C14	+	+	-
C18	++	+	+
MUFA	++	+++	-
PUFA			
ω-3	+	++	+++
ω-6	+	++	+++

Vlastnosti MCT:

- oxidace nezávislá na karnitinu
- přímá oxidace (nízká reesterifikace, neukládají se v tukové tkáni)
- přímý transport do jater
- nemají regulační a mediátorové funkce (nejsou prekurzory PG, TX)

Deficit ω -6 a ω -3

DEFICIT	KLINICKÉ PŘÍZNAKY
ω -6 PUFA	<ul style="list-style-type: none"> - kožní léze - anémie, trombocytopenie - steatóza jater - zhoršené hojení ran - zvýšený výskyt infekcí
ω -3 PUFA	<ul style="list-style-type: none"> - neurologické poruchy - kožní léze - zhoršené hojení - zpomalení růstu - zhoršení učení, poruchy paměti, zpomalený vývoj mozku dětí

Přehled účinků ω -3, ω -6 PUFA v i.v. tukových emulzích a enterální výživě

	ω -3 ↑ PGI ₃ , ↑ TXA ₃	ω -6 ↑ ↑ TXA ₂ , ↓ PGE ₂
Agregace trombocytů	↓	↑↑
Plicní vazokonstrikce	↓	↑
Viskozita krve	↓	±
Fluidita membrán	↓	↓
Propustnost kapilár	↓	↑↑
Imunomodulace (závisí na dávce)	↓ TNF, IL-1	malá d. ↑, velká d. ↓
Nádorová kachexie	↓	?
Snížená tvorba kolagenu	(↓ rozvoje fibrózy, ↓ plicní fibrózy, x ↓ hojení ran)	

(Mannert, Askanazi, Clin. nutr. 1993)

Biologic Effects of LCT

Parameter	n-3	n-6	n-9
Cardiovascular protection	YES	No	YES
Autoimmune disease	YES	No	YES
Wound healing	↓		↑
Prevent transplant rejection	YES	No	??
Cholesterol & TG	Decrease	Decrease	Decrease
Improved insulin sensitivity	No	No	Yes
Mental acuity	Improves	No	Improves

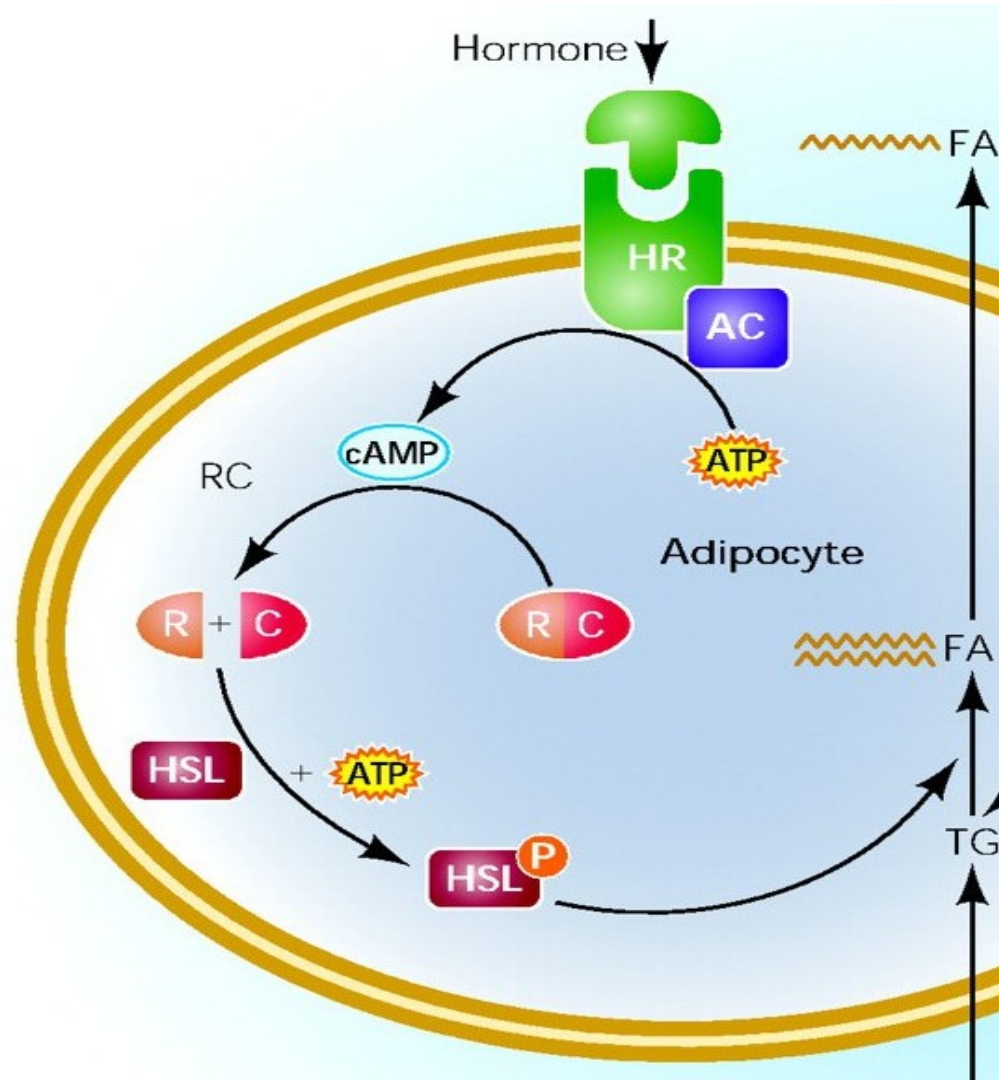
CALDER, P. 2009

**Biologická dostupnost lipidů
z tukových emulzí – rozdíl
od endogenních zdrojů**

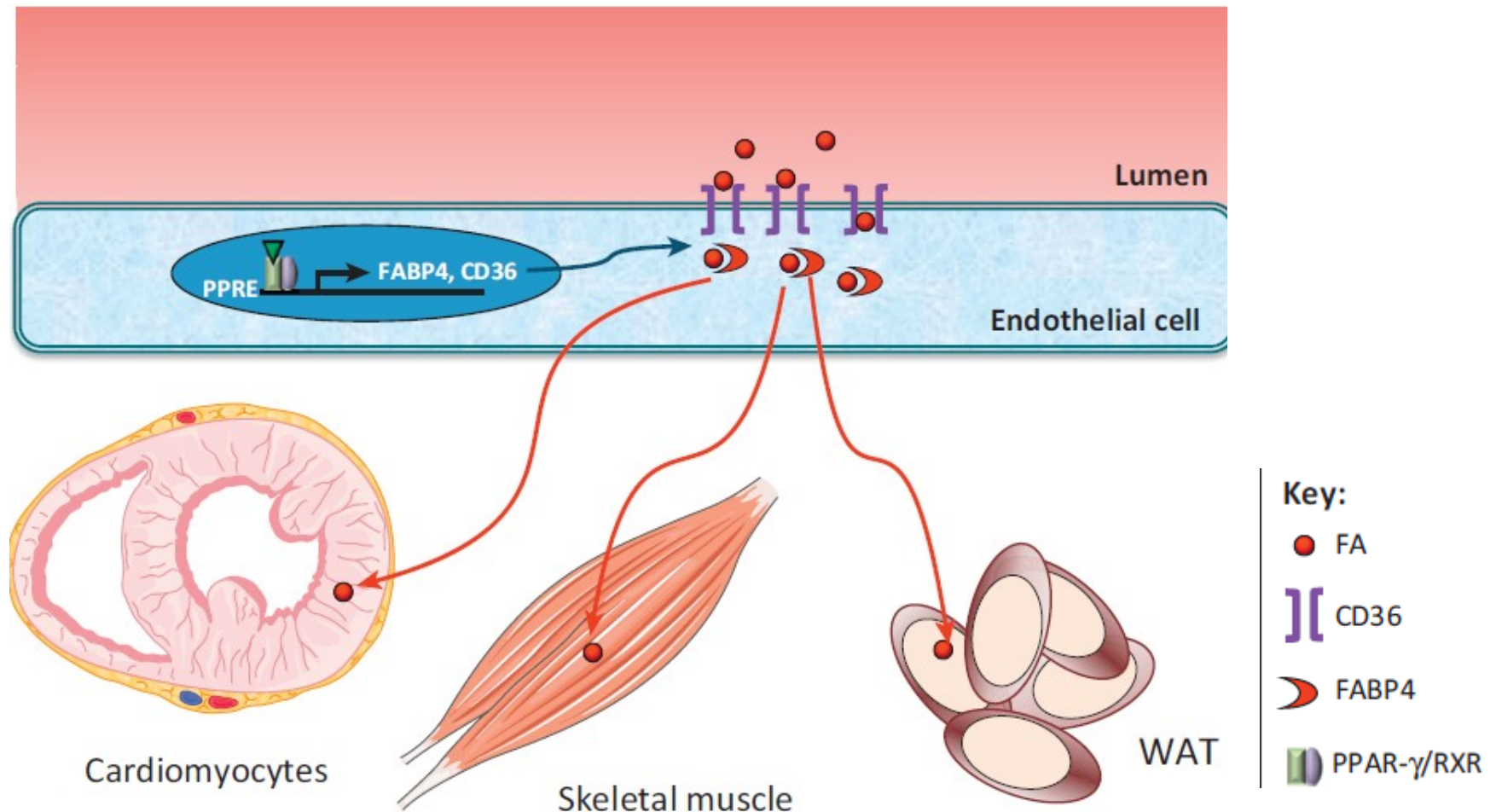
Biologická dostupnost, tolerance a různý mechanismus získání energie z endogenních zdrojů a z tukové emulze

1. Z tukové emulze přicházejí MK jinou cestou než z tukové tkáně.
2. Mobilizace MK z tukové tkáně, je stimulována katecholaminy katecholaminy (cestou c-AMP), v kritickém stavu je tento zdroj blokován (příčina rozvoje kwashiorkor-like malnutrice).
3. Energie z mastných kyselin tukové emulze je mobilizována cestou lipoproteinové lipázy, tj. heparinem stimulované z povrchu cévního endotelu. Tím je dosaženo, že tuková emulze může poskytovat energii ve stresu.
4. Na energii z MK jsou významně závislé některé orgány – myokard, regenerující játra, příčně pruhované kosterní svalstvo, bránice.

Uvolnění mastných kyselin (FA) cestou hormon senzitivní lipázy (HSL) a „druhého posla“ cAMP

Utilizace FFA z tukové emulze ve stresu

Specific effects of olive oil-based lipid emulsions in critical care. A preliminary report

Zdenek Zadak¹, Eduard Havel², Alena Ticha¹, Carlo Chiarla³, Ivo Giovannini³, Radomir Hyspler¹

Nutritional Therapy and Metabolism, 2010;28,2,:90-94

TABLE I - PATIENT CHARACTERISTICS

Diagnosis	Gender	Age (years)
Postoperative (gastric resection)	M	72
Wound infection	F	51
Postoperative (colon resection)	F	88
Postoperative (cholecystectomy)	M	75
Peritonitis	M	55
Trauma (car accident)	M	63
Serious polytrauma (motorcycle accident)	M	23
Serious polytrauma (motorcycle accident)	M	24
Wound infection (phlegmon)	F	76
Trauma (car accident)	M	25

TABLE II - MAIN RESULTS. LIPIDS AND REACTIVE OXYGEN SPECIES, MEANS

	TCH	TAG	SQ
Pre-infusion	2.80 ± 0.75	1.38 ± 0.81	0.86 ± 0.41
Post-infusion (6 h)	2.77 ± 0.80	1.96 ± 0.97	3.75 ± 0.33
24 h after start of infusion	2.17 ± 0.56	0.83 ± 0.25	0.88 ± 0.11
P value (pre-infusion vs post-infusion (6h))	NS	NS	0.007

single-dose infusion (500 mL of 20% emulsion, equivalent to 100 g of fat) in 10 patients.

Nepostradatelnost strukturálních metabolických a mediátorových účinků lipidů a esenciálních lipidů, důvod vitální nezbytnosti podávání tukových emulzí (i v subenergetických dávkách).

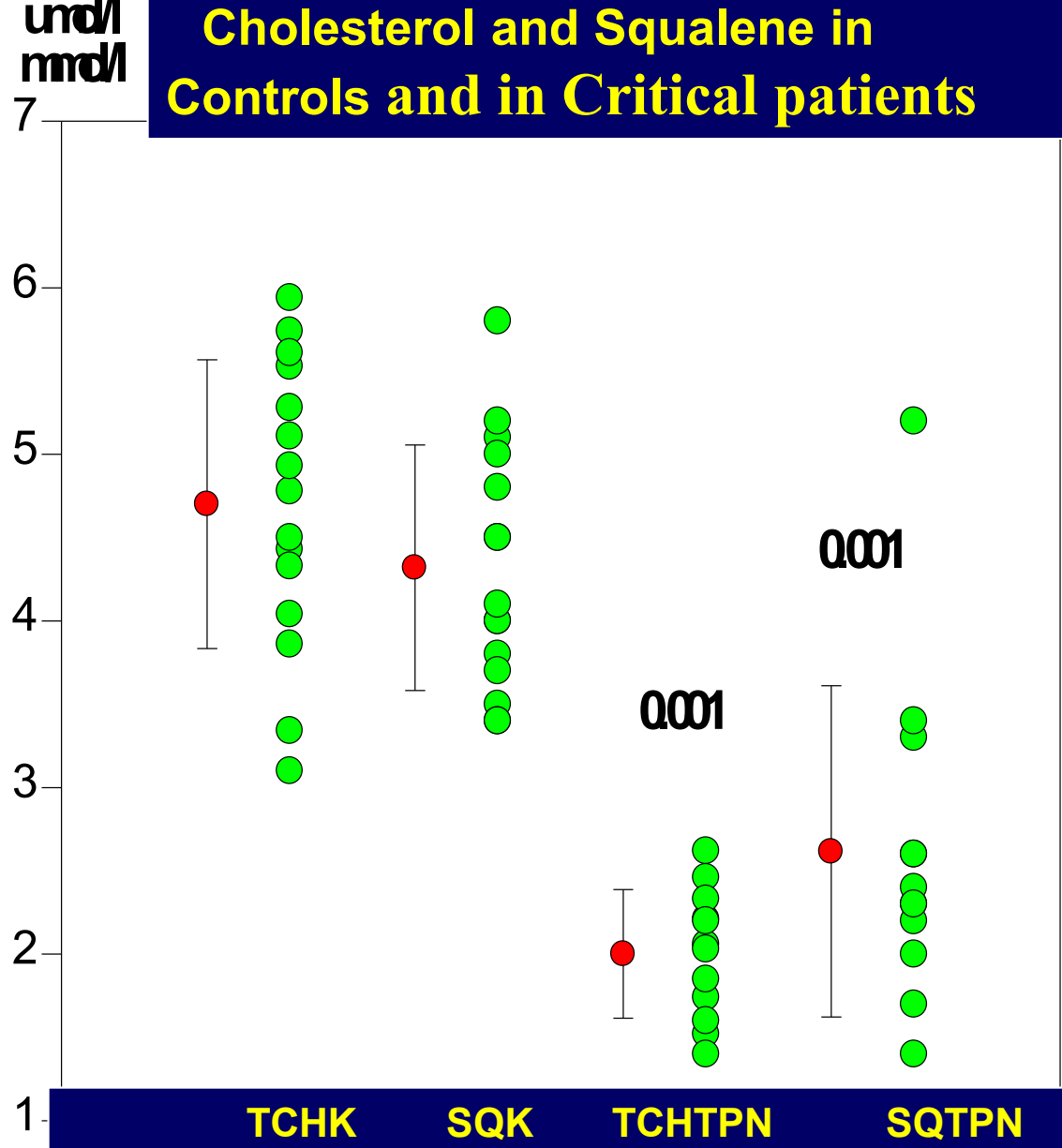
Smith-Lemli-Opitz sy – porucha metabolismu lipidů, deplece cholesterolu

Klinicky: kraniofaciální dysmorfie, ptosis, mikrocefalie, mikrognatie, syndaktylie, PMR, poruchy chování, poruchy růstu, těžké mentální poškození

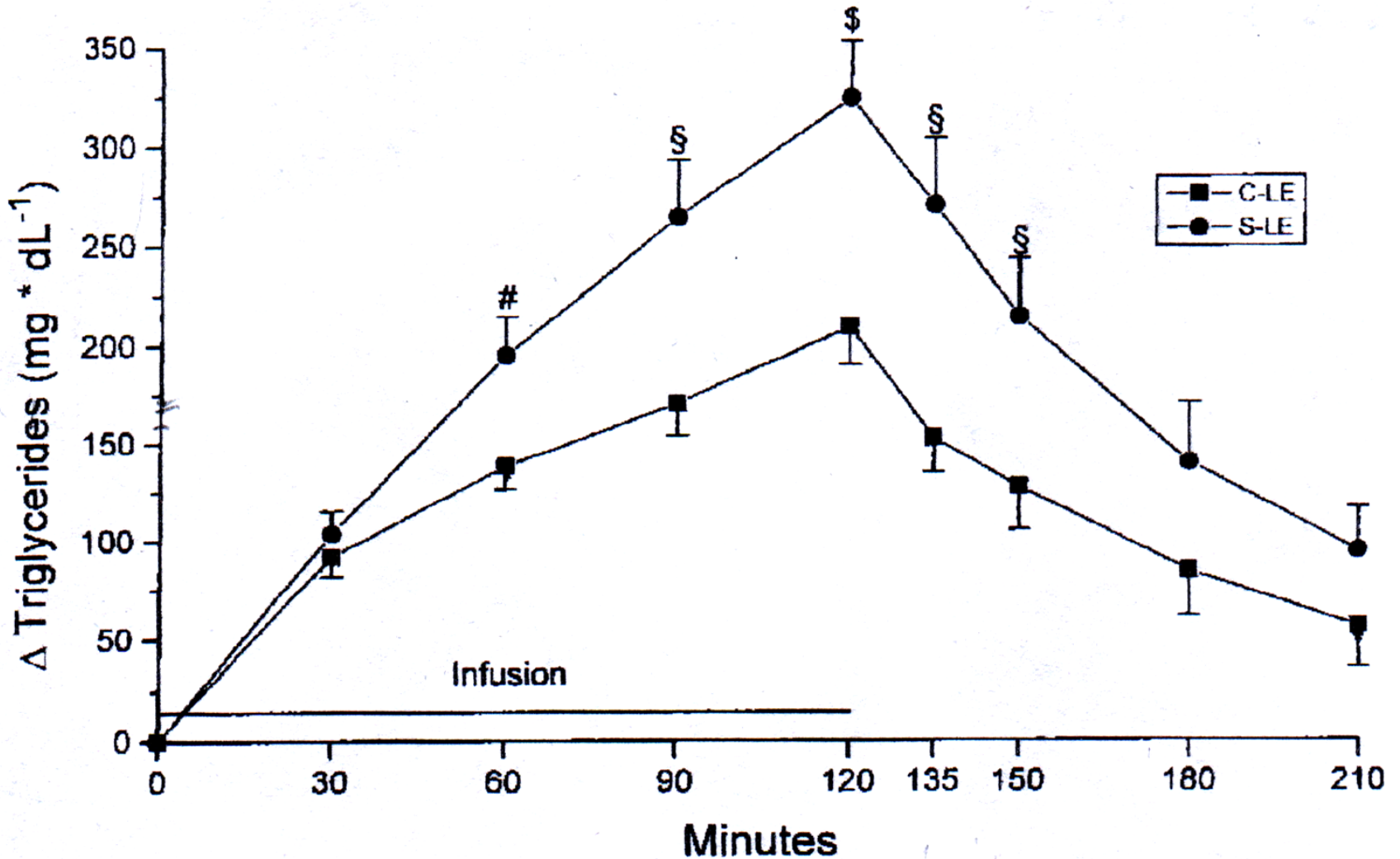

Cholesterol and Squalene in Controls and in Critical patients

Zadak, Z., et al. 2005

Utilizace tukové emulze obohacené cholesterolem (C-LE) a standardní emulze (S-LE)

Role nenasycených mastných kyselin

- monoenové (olejová)
  - polyenové (ω -3, ω -6)
1. **Esenciální složky výživy**
  2. **Strukturní role – výstavba celulárních a subcelulárních membrán**
  3. **Funkční (regulace fluidity biologických membrán)**
  4. **Regulační (prekurzory PG, TX, LT)**
  5. **Farmakologický účinek (ve vyšších dávkách – nad 10 g/den)**

CAVE: Vyšší spotřeba alfa-tokoferolu a Se pro udržení biologické stability.

Farmakologický účinek PUFA n-3 v umělé výživě (TPN, EN)

- 1. Protizánětlivý a imunomodulační**
- 2. Antitrombotický**
- 3. Antiarytmický**
- 4. Antisklerotický**
- 5. Snížená tvorba kolagenu**
(↓ rozvoje fibrózy x ↓ hojení ran)

Klinický i experimentální průkaz

(Hunt TK, J. Trauma, 1990, Albina JE, JPEN, 1993)

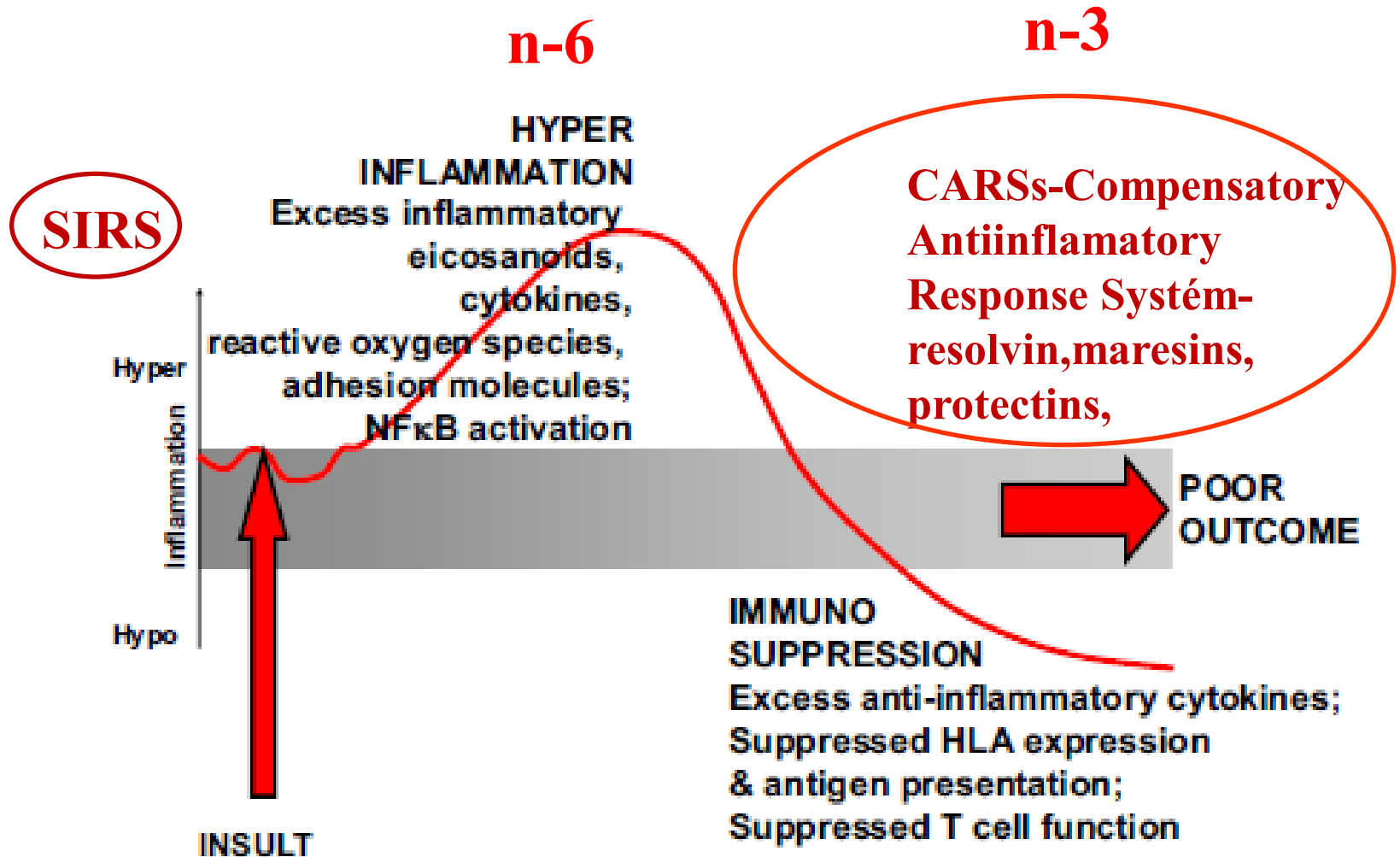
Přehled účinků ω -3, ω -6 PUFA v i.v. tukových emulzích a enterální výživě

	ω -3 ↑ PGI ₃ , ↑ TXA ₃	ω -6 ↑ ↑TXA ₂ , ↓ PGE ₂
Agregace trombocytů	↓	↑↑↑
Plicní vazokonstrikce	↓	↑
Viskozita krve	↓	±
Fluidita membrán	↑	↓
Propustnost kapilár		↑↑↑
Imunomodulace (závisí na dávce)	↓ TNF, IL-1	malá d.↑, velká d.↓
Nádorová kachexie	↓	?

(Mannert, Askanazi, Clin. nutr. 1993)

Modulation of Pro-Inflammatory and Anti-Inflammatory Response PUFA ω -3

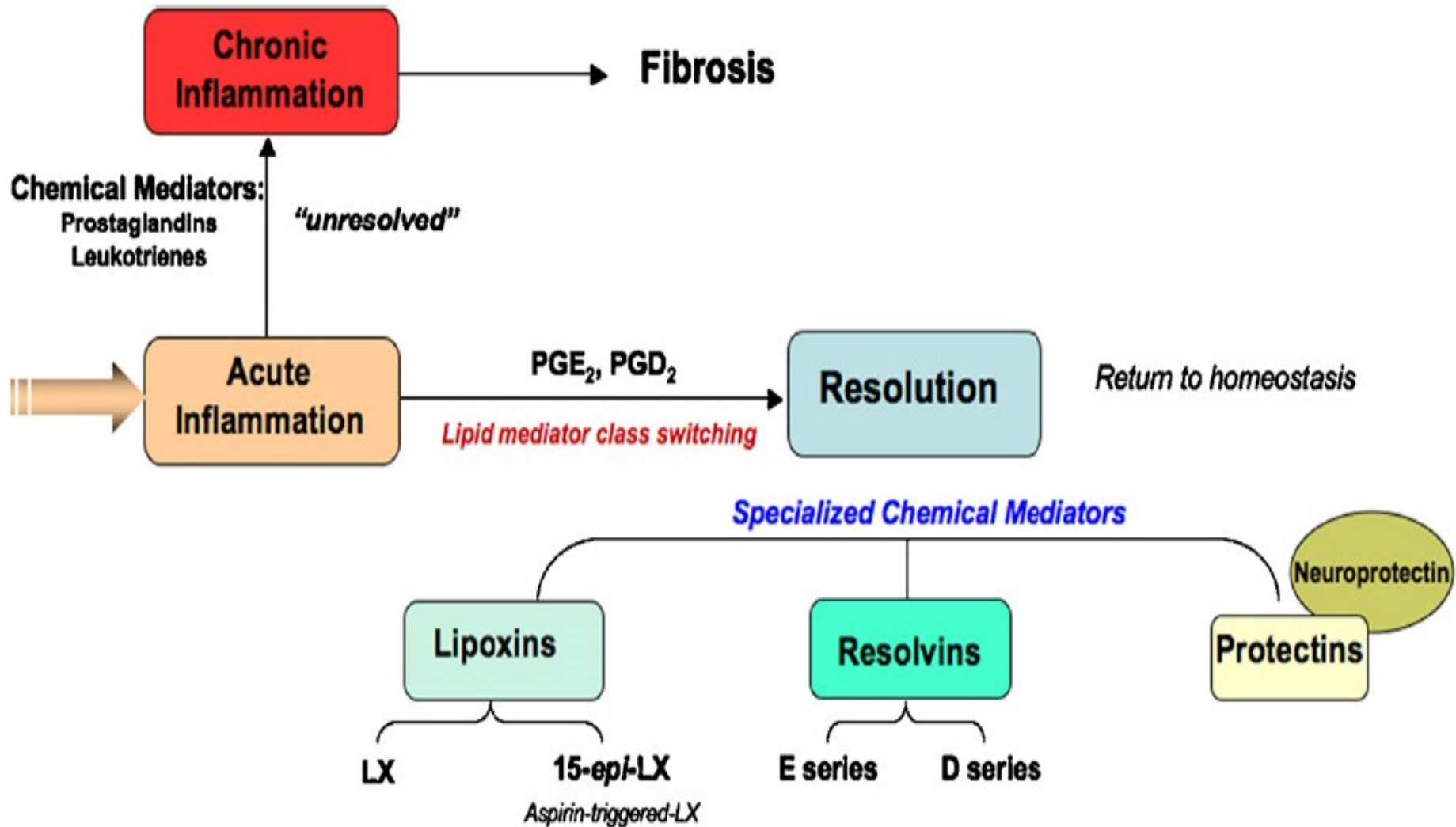

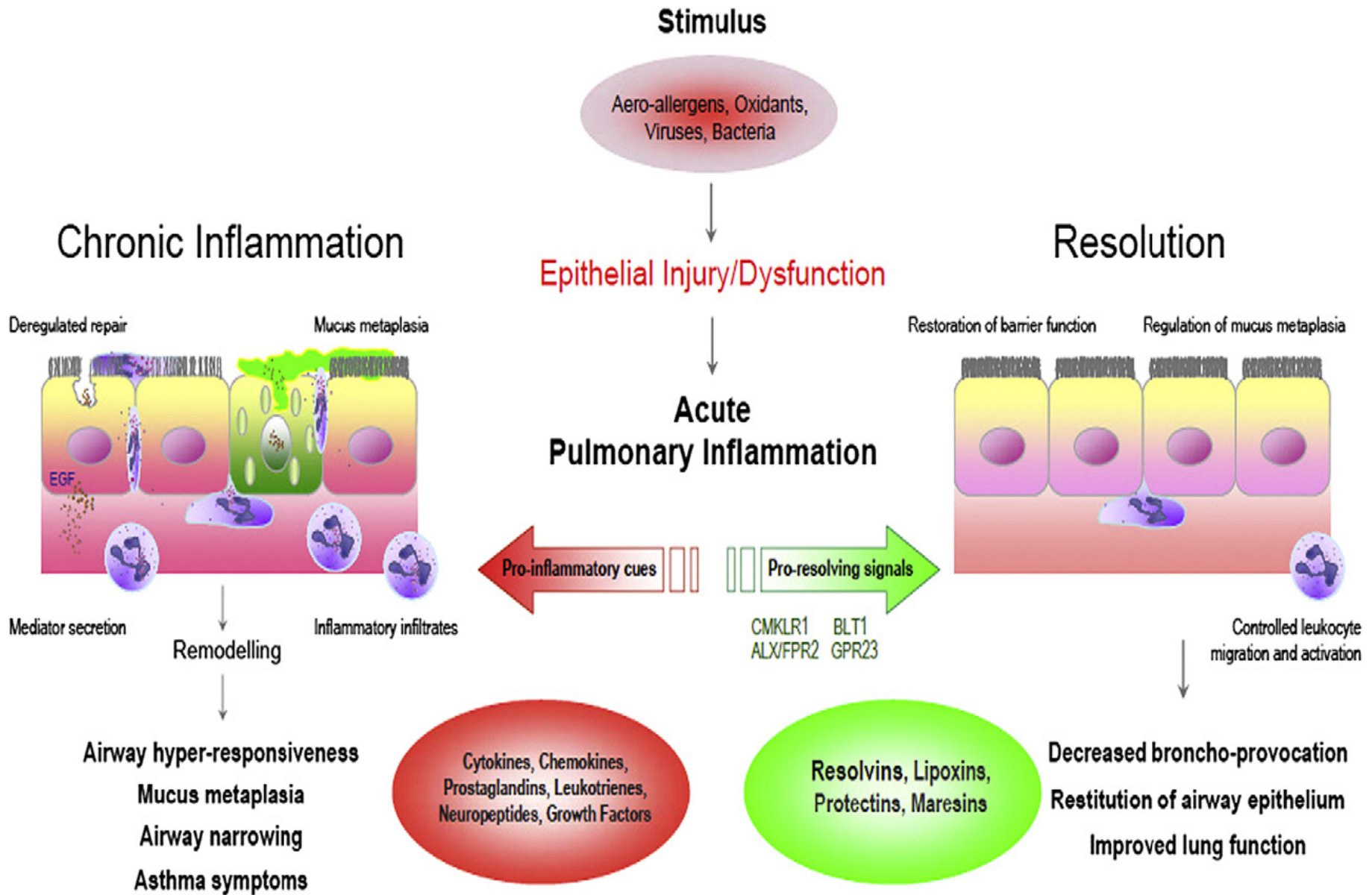
Role resolvinů a protektinů

Vysvětlení účinků EPA a DHE.

Další argumenty pro účelnost nutriční farmakologie.

Soumrak antibiotik? Éra farmakonutrice?

Účinek PUFA n-3 v klinice

1. Protizánětlivý a imunomodulační.
2. Antitrombotický, snížení agregace trombocytů, rizika tromboembolické nemoci a periferních trombóz.
3. Antiarytmický.
4. ↓ vazokonstrikce, plicní rezistence (↓ citlivost ke vzniku ARDS, DIC).
5. Játra – snížení steatózy jater, ↓ jaterních enzymů.
6. Snížení steatózy svalstva → zlepšení citlivosti tkání na inzulín.
7. Snížená tvorba kolagenu (↓ rozvoje fibrózy x ↓ hojení ran)
8. Ovlivnění fluidity membrán ↑
9. Rychlejší metabolismus (rychlejší clearance z oběhu).

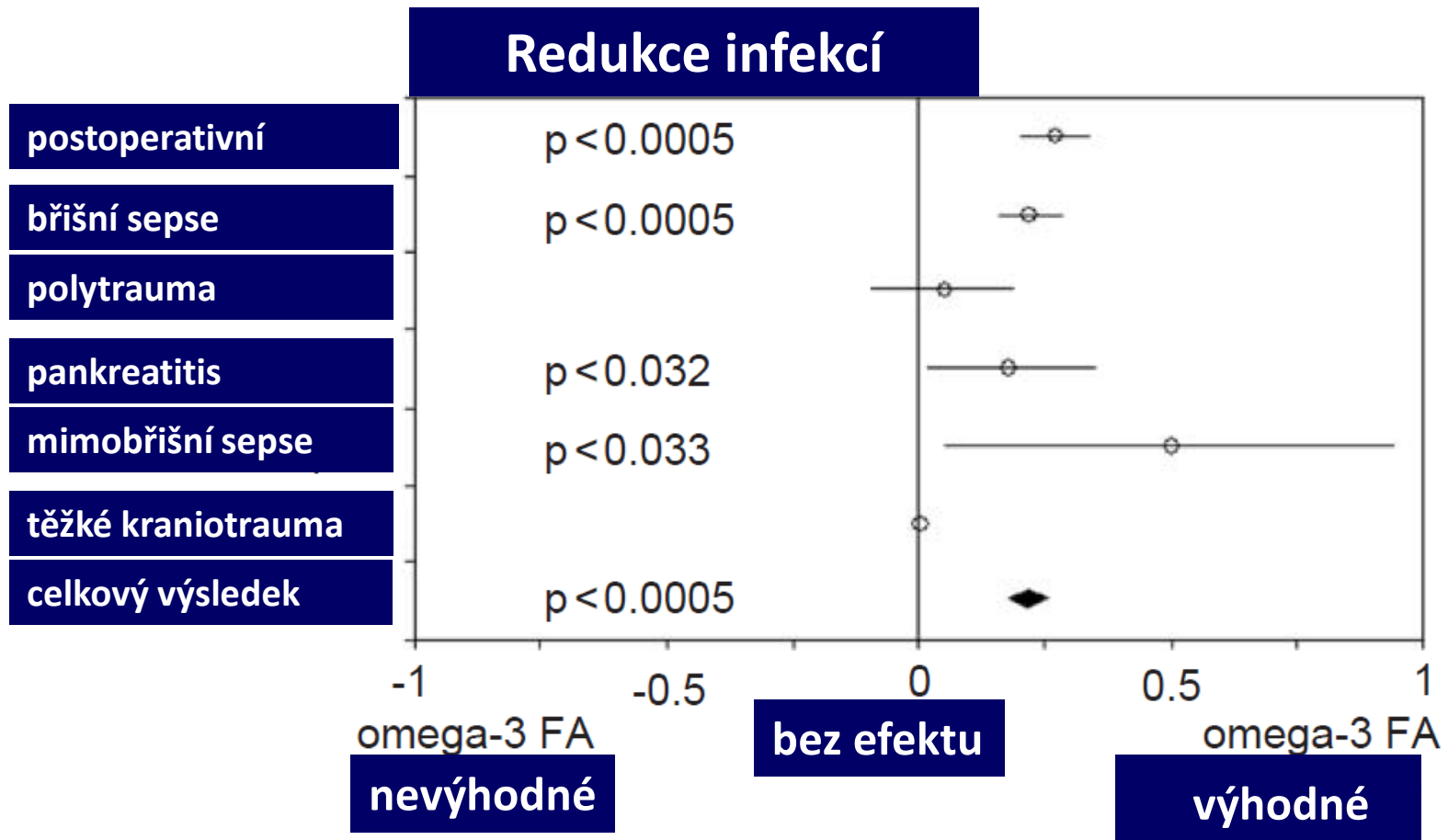
Klinický i experimentální průkaz

(Hunt TK, J. Trauma, 1990, Albina JE, JPEN, 1993)

Farmakologické dávky n-3 PUFA v intenzivní péči

Doporučená dávka	Účinek	Studie
0.02–0.1 g/kg/den	↓ inflam. proces lipidů	Calder PC, Clin Sci, 2004, 107, s.1-11
0.05-0.15 g/kg/den	↓ infekce a účinku endotoxinu	Heller AR et al., Crit Care Med, 2006, 34, s. 972-979
0.1 g – 0.12/kg/den	↓ mortality na ICU	Heller AR et al., Crit Care Med, 2006, 34, s. 972-979 Mayer K et al., Intensive Care Med, 2003, 29, s. 1472-1481 Mayer K et al., Am J Respir Crit Care Med, 2003, 167, s. 1321-1328
0.1-9.0 g/ kg/den	↓ ARDS a MODS v desítkách hodin	Pontes-Arruda A et al., Crit Care Med, 2006, 34, s. 2325-2333

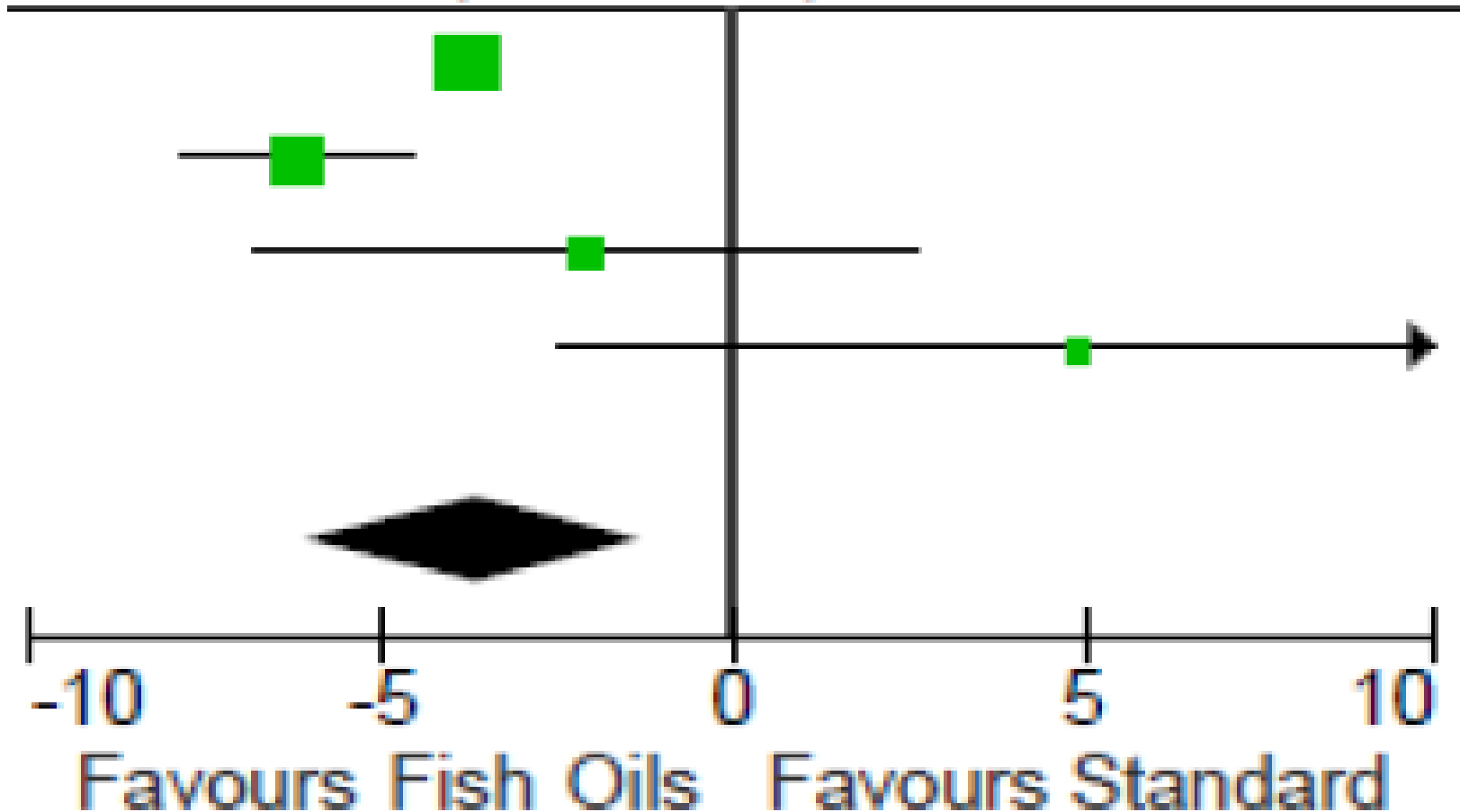
Efekt tukové emulze s n-3 PUFA – metaanalýza u akutních stavů

Heller AR., Koch, T., et al., Crit Care Med, 2006, 34, s. 972-979

DÉLKA POBYTU NA JIP 191 PAC.

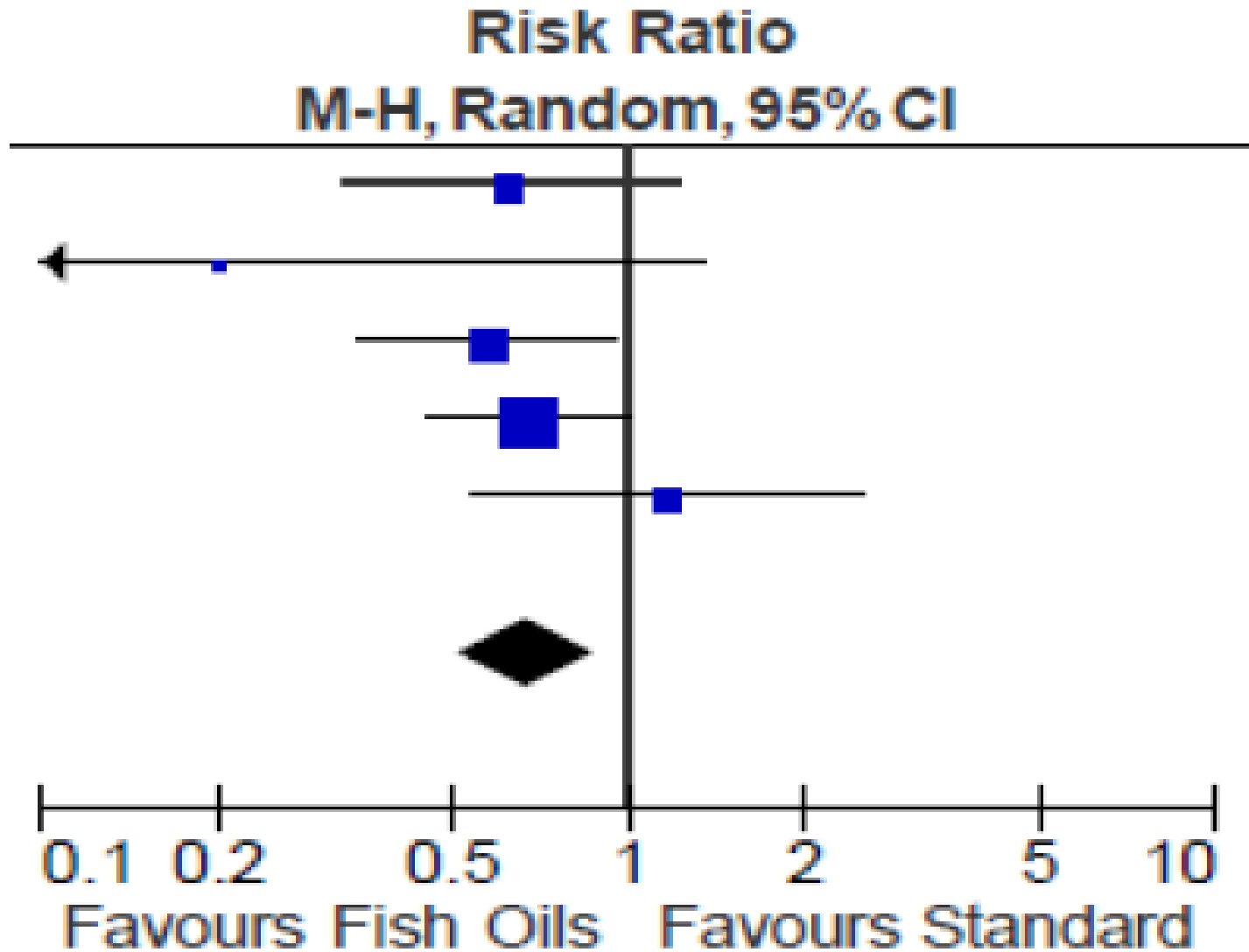
Mean Difference
IV, Random, 95% CI

Canadian Clinical Practice Guidelines, December 2012,

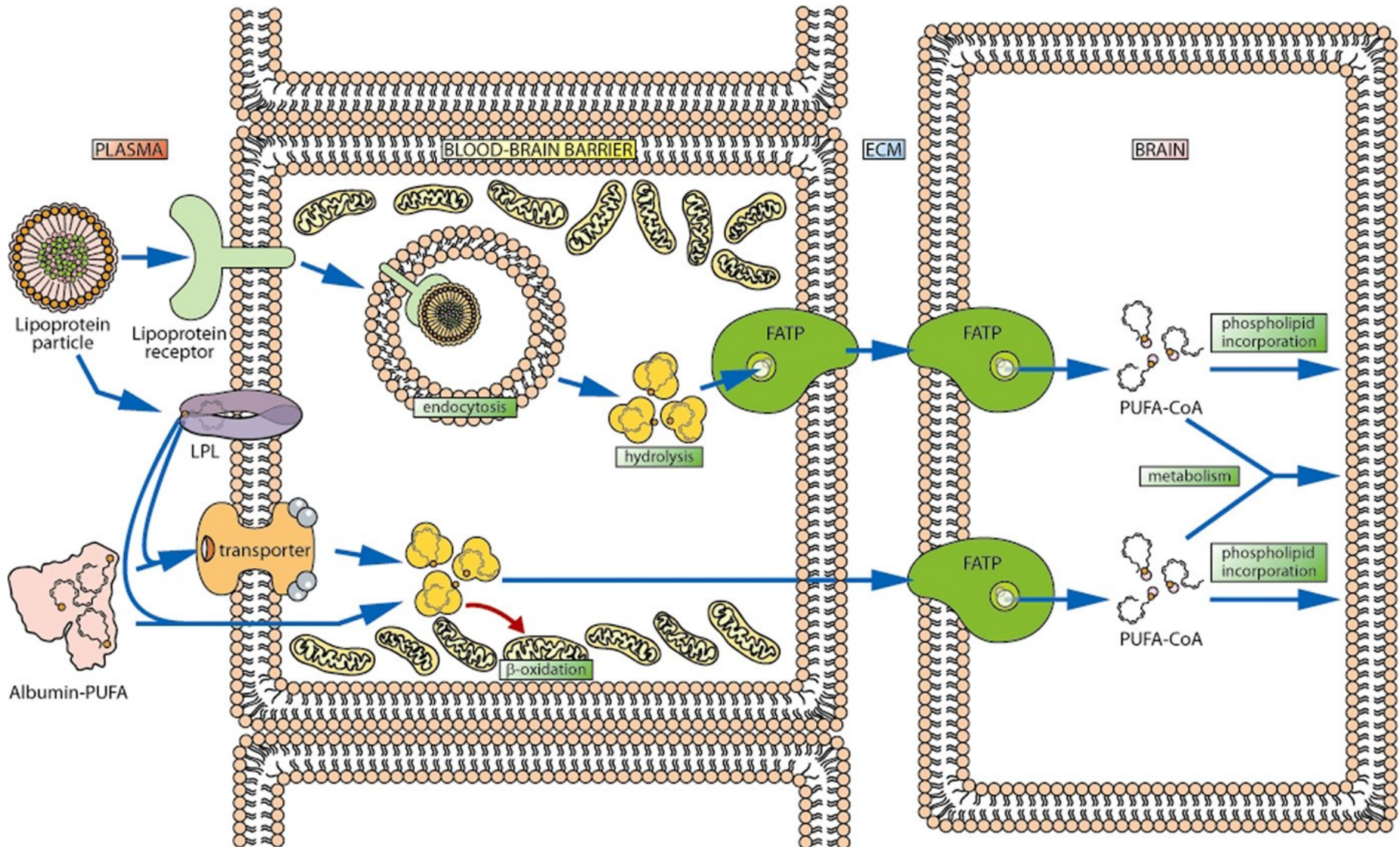
MORTALITA, METAANALÝZA 268 PAC.

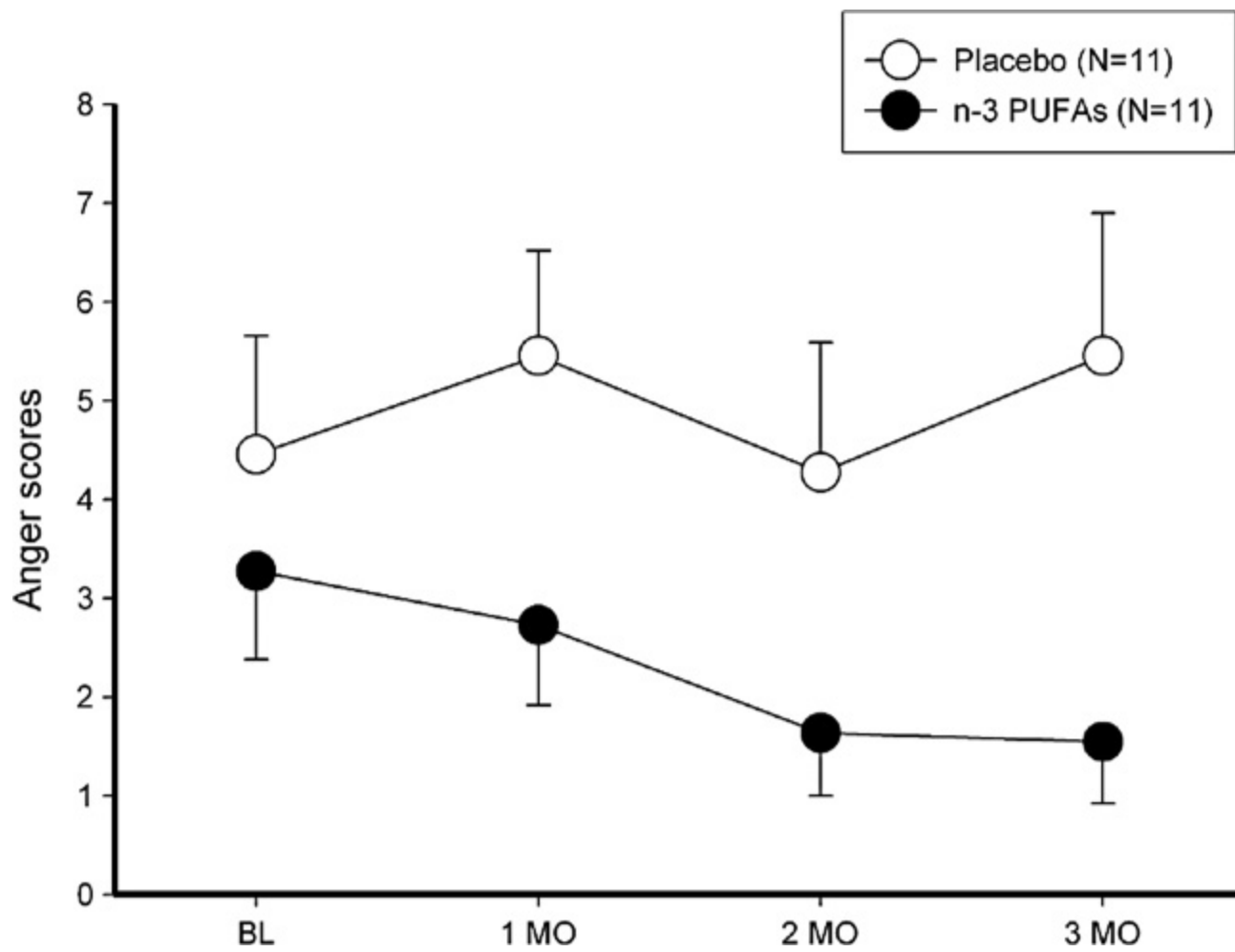

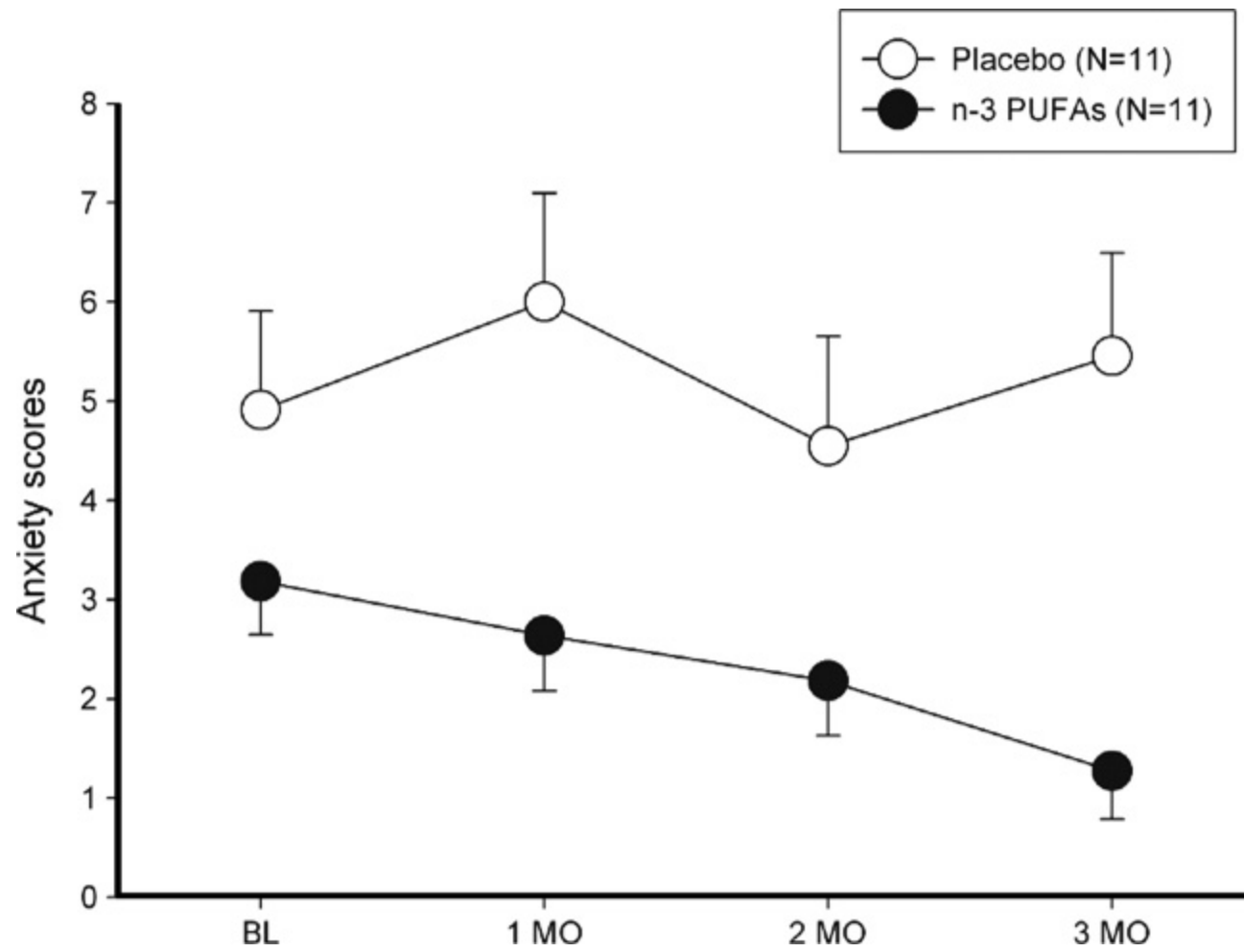
CANADIAN CLINICAL PRACTICE GUIDLINES, DECEMBER 2012,

Biologická dostupnost a funkce PUFA v CNS

Transport PUFA do mozku

Závěr - jsou n-3 při zátěži užitečné?

1. n-3 zlepšují farmaceutické a farmakologické vlastnosti tukových emulzí (menší obsah emulzifikátoru, lipozomů a xenobiotik – fytosterolů, lepší odsun z krevního oběhu)
2. V E.V. i P.V mají n-3 PUFA vysokou biologickou dostupnost
3. **Vykazují významný pleiomorfní farmakologický účinek (antiinflatorní, imunomodulační) (Calder, P. 2010)**
4. Mají účinek vazomotorický, antiagregační, regulující fluidokoagulační rovnováhu, antipermeabilitní a další). Snížení rizika trombotických a tromboembolických komplikací v onkologii. (*Hunt TK, J. Trauma, 1990, Albina JE, JPEN, 1993*).
5. Tlumí nadměrnou tvorbu fibrózní tkáně (potlačení plicní fibrózy po ozáření, chemoterapii, poškození plic UPV, retroperitoneální fibróza (*Mannert, Askanazi, Clin. nutr. 1993*))
6. **Ve dvou metaanalýzách (Canadian guidelines December 2012), snižují statisticky významně mortalitu ($p < 0.02$)**
7. E.V. i P.V. s obsahem n-3 zkracují délku hospitalizace a snižují mortalitu. (*Thea Koch, Axel R. Heller, 2005*)

ESPEN Guidelines on Parenteral Nutrition: Intensive care

Typ doporučení	Stupeň doporučení
Lipidové emulze mají být integrální součástí TPV v intenzivní péči	B
Tukové emulze vyšší generace jsou doporučeny a zlepšují prognózu kriticky nemocných a zkracují délku pobytu na JIP	B
Doporučená dávka tukové emulze LCT/MCT/n-3 je bezpečná v dávce 0.7 g/kg t.h. – 1.7 g/kg t.h./12-24 hod.	B
Nemocní s TPV včetně lipidů po rozsáhlé břišní operaci ve srovnání pouze s glukózou (250-300 g/den) mají 10x menší mortalitu (studie, Sandstrom, R. et al. 1993)	
Denní potřeba PUFA 10-15 g (Singer, P. et al., 2009)	

ESPEN Guidelines on Parenteral Nutrition: Intensive care

Typ doporučení	Stupeň doporučení
Lipidové emulze mají být integrální součástí TPV v intenzivní péči	B = spolehlivý průkaz, že benefit převažuje nad potenciálním rizikem
Tukové emulze vyšší generace jsou doporučeny a zlepšují prognózu kriticky nemocných a zkracují délku pobytu na JIP	B
Doporučená dávka tukové emulze LCT/MCT/n-3 je bezpečná v dávce 0.7 g/kg t.h. – 1.7 g/kg t.h./12-24 hod.	B
Nemocní s TPV včetně lipidů po rozsáhlé břišní operaci ve srovnání pouze s glukózou (250-300 g/den) mají 10x menší mortalitu (studie, Sandstrom, R. et al. 1993)	
Denní potřeba PUFA 10-15 g (Singer, P. et al., 2009)	

Singer, P., Berger, M.M., Van den Berghe, G., et al., Clinical Nutrition, 2009

Min. potřeba

Zátěž

PUFA

**DHA + EPA
(ω -3)**

200 mg/d

**14 g/d ↔ 11
g/d**

AA (ω -6)

700 mg/d

**1.6 g/d ↔ 1.1
g/d**

Doporučená dávka	Účinek	Studie
1.5–7 g/70 kg/den	↓ inflam. proces	Calder PC, Clin Sci, 2004, 107, s.1-11
0.05-0.15 g/kg/den	↓ infekce a účinku endotoxinu	Heller AR et al., Crit Care Med, 2006, 34, s. 972-979
0.1 g/kg/den	↓ mortality na ICU	Heller AR et al., Crit Care Med, 2006, 34, s. 972-979 Mayer K et al., Intensive Care Med, 2003, 29, s. 1472-1481 Mayer K et al., Am J Respir Crit Care Med, 2003, 167, s. 1321-1328
7.1-9.0 g/70 kg/den	↓ ARDS a MODS v desítkách hodin	Pontes-Arruda A et al., Crit Care Med, 2006, 34, s. 2325-2333

Shrnutí zásad zásad podávání tukové emulze v intenzivní péči – I.

Zásada 1

K dosažení energetické rovnováhy jeden substrát nestačí.

Zásada 2

Tuky podáváme v rámci IP nejen k dosažení energetické rovnováhy, ale ke splnění potřeby esenciálních MK (n-6, n-3) a esenciálních fosfolipidů (fosfatidylcholin).

Shrnutí zásad podávání tukové emulze v intenzivní péči – II.

Zásada 3

Vždy celková rychlost přívodu TAG v g /kg/h – nikoliv na den.

Rychlost infuze tuků je u nestabilního pacienta vždy redukována 0.05-0.1 g/kg/h (Clinoleic 20 %, Structolipid 20 %, Smoflipid 20 %, Lipoplus 20 %) = max 0.5 ml/kg t.h./h). (Vzhledem k malému podílu n-3 se jejich přívod vyjadřuje v g (mg)/ kg/d).

Zásada 4

U nestabilního pacienta dáváme přednost individuálnímu podávání tukové emulze separátní linkou (2 K+T, nebo MBO). 3K vaky a farmakologické dávky PUFA až po stabilizaci pacienta (rychlost podle TAG a G). Vždy individuálně „ zkus a oprav“ !

Hypofosforemie jako častá součást malnutrice !!!

Příčiny hypofosforemie

- Realimentační syndrom (glukosa ve vyšší dávce při malnutrici), TPN
- Respirační alkalosa

Alkalosa + glukosa vede ke vstupu PO_4 intracelulárně. Často u realimentace ventilovaných pacientů.

Příčiny hypofosforemie

Sepse (katabolismus + katecholaminy)

Léky vážící PO_4 (antacida v intensivní péči)

- aluminium hydroxid
- sucralfát

Diabetická ketoacidosa

Dochází ke zvýšeným ztrátám PO_4 vlivem hyperglykemie a osmotické diuresy (manifestuje se při léčbě insulinem).

Účinky hypofosforemie

Závažné metabolické poruchy všech aerobně pracujících buněk.

- 1) Snížení srdeční práce (MVS)
- 2) Anemie (hypoxie tkání)
- 3) Porucha disociace HbO_2 ($\downarrow$ 2,3 DPG)
- 4) Porucha produkce ATP (zhoršení deformability erytrocytů)
- 5) Svalová slabost, hypoventilace

Projevy hypofosforemie

Energeticko-dynamické selhání

Poruchy ventilace

Poruchy periferních nervů

Poruchy CNS

(změna chování, desorientace, koma)

Klinické důsledky těžké hypofosforémie

- *Rabdomyolýza*
- *Poruchy dechového svalstva, zástavy dechu (CNS), respirační selhání*
- *Dysfunkce granulocytů a destiček*
- *Dysfunkce myokardu (městnavá kardiomyopatie)*
- *Neurologické poruchy (agresivita, excitace, povahové změny, zmatenost, poruchy vědomí, kóma)*

Léčba hypofosforemie

Anorganické sloučeniny

(Na_2HPO_4 , K_2HPO_4 , KH_2PO_4)

Glukoso-1-P

Organicky vázaný fosfor ve fosfolipidech
tukových emulsí

Různá potřeba nutričních substrátů v různých orgánech ve stejnou dobu (podle hmotnosti)

Orgán	Aktivita	Metabolizmus	Zdroj energie	Odstranění H ⁺
Srdce	široké rozmezí	rychlá tvorba ATP	↑ FFA glukóza při ischemii	↑
Játra	široké rozmezí	rychlá tvorba ATP	hlavní zdroj energie pro reparaci FFA	↑ ?
Rychlá vlákna (bílá)	sprint, rychlá únava (aligátor, gepard). Člověk část bránice	rychlá tvorba ATP	glykolýza, oxidace glukózy a glykogenu	tvorba, pomalé odstranění H ⁺
Pomalá vlákna	maraton, vytrvalost (kůň), člověk dechové kosterní svalstvo	pomalá tvorba ATP (hlavní substrát FFA)	FFA!!!	rychlé odstranění H ⁺

Energetické axiomy- nový koncept metabolické péče

1. Hrazení **energetické potřeby není nikdy založeno na převaze nebo výhradní výhodě** jednoho substrátu (cukr, mastné kyseliny, aminokyseliny).
2. Výjimečnou pozici zaujímají ketolátky mobilizované z tuků (evoluční výhoda!).
3. **Příznivý metabolický efekt nutrientů záleží na poměru substrátů, který není konstantní .**
4. **Množství a poměr utilisovaných energetických substrátů se dynamicky mění v závislosti na:**
  - **fázi onemocnění** - stupeň poruchy mikrocirkulace, stupeň hypoxie, flow fáze, ebb fáze - mění se mnohdy rychle a zásadně ovlivní potřebu substrátů i u téhož nemocného (málo známá oblast),
  - **potřebě jednotlivých orgánů** - jinou potřebu mastných kyselin, glukózy, AK má myokard, dýchací svalstvo, játra... (dobře známá oblast),
  - **genomických vlastnostech jedince** – podstata a budoucnost personalizované medicíny - velmi důležitá, která je zdrojem konfliktů pohledu na medicínské problémy a rozporů v názorech a výsledcích metaanalýz klinických studií (velmi málo známá oblast).

Děkuji za pozornost

